

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.

ÅRGANG 74 - UTGAVE 1/2021 - HEIMEVERNBLADET UTGIS AV KOMMUNIKASJONSSEKSJONEN I HEIMEVERNET

HEIMEVERNET

HVA HVIS?

Hvordan er vår mentale beredskap, spør hele Norges fenrik, Geir Aker.

SIDE 22

*Da nabolaget
forsvant*

SIDE 18

*Truslene mot
Norge*

SIDE 28

*Seksuell trakassering
svekker beredskapen*

SIDE 46

SANITET I KRIGSSONEN

Forsvarets nye sanitetskonsept Tactical Combat Casualty Care (TCCC) skal behandle skader man vet tar liv i krig. Nå starter innføringen av konseptet i Heimevernet.

TEKST: Gunnar Vangberg / fagansvarlig prehospital medisin i FSAN og Andreas Hem / sjefslege HV

De siste ti årene har militær førstehjelp i stor grad vært basert på sivil akuttmedisin. Forenkling gir overlevelse i krig, og Forsvarets nye sanitetskonsept TCCC tar forbehold om dette. TCCC er basert på analyse av dødsfall fra tidligere kriger, med fokus på hvilke dødsfall som kunne vært unngått med bedre behandling. TCCC er et enkelt sanitetsopplegg som tar hensyn til at man er i en krigssone. Det har vært under utvikling i det amerikanske forsvaret siden 90-tallet.

Soldater i førstegangstjenesten har de siste årene fått utdanning i TCCC. Alle Heimevernets distrikter har hatt instruktører på kurs hos Forsvarets sanitet, og Heimevernets skole- og kompetansesenter skal følge opp dette arbeidet. Disse instruktørene skal gjennomføre konvertering til TCCC lokalt. Ansatte og sanitetspersonell i HV skal gjennom de neste årene lære å beherske det nye sanitetskonseptet. En standardisert kombinert strids- og sanitetsdrill skal sikre regelmessig kvalitetssikret trening for alt personell ved årlig trening. Slik blir HV-soldaten i stand til å fungere og yte førstehjelp, der det er for farlig for det sivile helsevesenet å være.

LES EKSEMPELET UNDER FOR Å FORSTÅ TCCC I PRAKSIS:

Det er unntakstilstand i Norge. Heimevernet er satt i høy beredskap og regjeringen har besluttet å bruke Heimevernet for å sikre kritisk infrastruktur.

Du er lagsmedlem på et seksmanns jegerlag. Dere har fått i oppdrag å oppklare et område hvor det nettopp er sett ukjente, mistenkelige personer.

BEKJEMP FI

Lagfører treffes og går i bakken. Hun blir liggende og skrike på hjelp, du ser at hun er truffet nedenfor kneet, og at det blør friskt. Du føler en lammende frykt, samtidig som du har et intenst ønske om å hjelpe henne. Så slår treningen din inn. Du går ned på kne og skyter mot fienden samtidig som du roper til lagfører at hun må behandle seg selv, få på tourniquet, komme seg i dekning og få skutt. Hun ruller seg ned i grøfta, du ser at hun får dratt tourniqueten opp over låret og strammer i lysken. 30 sekunder senere hører du at det smeller fra våpenet hennes. De to fiendene blir skutt og drept før flere egne blir skadet.

TOURNIQUET

En rask gjennom søkning av området gjør at dere ikke oppfatter andre trusler i nærheten.

Lagfører blør fortsatt litt selv om tourniqueten er satt stramt på, men mye mindre enn før. Du setter en ny tourniquet over den første, og blødningen stopper helt. Kula har gått inn i leggen og du ser et gapende sår med biter av knuste bein og ødelagt kjøtt. Du vet at tourniqueten kan være på inntil to timer uten at resten av beinet tar større skade. Men det haster å få den sårede til medisinsk behandling.

KOMMUNIKASJON

På samband har dere meldt fra om trefningen og den sårede, og får bekreftet at nærmeste sykehus ligger en time unna. Ingen ambulanser er i området. Dere har sett et hus ikke langt unna med en stasjonsvogn utenfor. Lagføreren løftes mellom dere og hinker på ett bein støttet av to soldater. Adrenalin er på vei ut og det gjør fryktelig vondt, men du vet også at du må oppmuntre henne til å bite tenna sammen og hjelpe til med å evakuere seg selv. Du må pushe på for å få dere videre, selv om det føles brutalt. Tourniqueten vil gjøre mer og mer vondt etter som den står på og melkesyresmertene vil slå inn. Hadde du hatt smertestillende å gi, ville du ha gitt det.

BEHOLD VARMEN

Dere får rekvirert stasjonsvogna, legger ned halve seteryggen i baksetet og plasserer den sårede liggende. Hun er våken og puster greit, så hun legger seg i en mest mulig komfortabel posisjon. Hadde hun vært bevisstløs måtte dere lagt henne i sideleie eller mageleie. Det å hindre henne i å bli kald er svært viktig. Du vet at dersom en såret blir kald, vil vedkommende blø mer og ha større sjanse for å dø. Ved å få henne inn i en varm bil har dere ivaretatt dette.

EVAKUÉR

En kjapp kontroll av at det ikke har begynt å blø igjen, og så er dere av gårde, på vei mot hjelp. Du kikker på klokka og blir overrasket over at det hele har tatt under 10 minutter. På den tiden har dere bekjempet fienden uten å få flere sårede, den sårede har gitt seg selv livreddende behandling, og dere har evakuert.

FORTSETT KAMPEN!

TOURNIQUET

- Blødning er den vanligste dødsårsaken i krig. Å stanse blødninger fra armer og bein er det tiltaket som kan redde flest liv, og som den enkelte soldat må beherske.

- Tourniquet er et enkelt hjelpemiddel som komprimerer blodkarene i armer og bein for å stoppe blodstrømmen i en begrenset periode. Det finnes potensielt bedre metoder som pakking og bandasjering, men det tar mange minutter og krever flere folk. Det egner seg derfor ikke langt framme på slagmarken.

- Armer og bein tåler normalt godt å ha på tourniquet og derved avstengt blodsirkulasjon i minst et par timer.

- Alle soldater skal trene på å sette tourniquet på seg selv og makkeren.

- Når den sårede kommer til tryggere områder hvor det ikke skytes, vil tourniqueten bli erstattet av bandasjer påført av personell med høyere sanitetskompetanse.

APP:

For mer informasjon kan du laste ned BLIK Sund applikasjon og logge inn på Forsvaret med brukernavn **first** og passord **first2058**. Her får du mer informasjon om «first responder». Dette er sanitetsferdighetene alle HV-soldater skal ha selv om de ikke har en sanitetsrolle.

Blik Sund app

Elisabeth Michelsen
Sjef Heimevernet

Vi har lagt mer enn ett år med pandemi bak oss, en periode med tilnærmet kontinuerlig oppdragsløsning for Heimevernet. Det har vært et år hvor både beredskap og mangel på beredskap har blitt diskutert i store deler av samfunnet. Heimevernet har vist seg fra sin beste side og heimevernssoldater har stilt klar og stått i oppdragsløsning over hele landet – en stor takk til alle som har bidratt – og som fortsatt bidrar.

Heimevernet er gode på beredskap, men heller ikke vi hadde tenkt på alt en pandemi ville føre med seg. Bruken av HV har gitt oss erfaring, erfaring vi tar med oss videre i utviklingen. Jeg erkjenner også at forhold knyttet til utbetaling av soldatenes godtgjøring i forbindelse med ekstraordinær tjeneste ved flere anledninger ikke har gått i orden. Det beklager jeg på det sterkeste, og lover at vi gjør det vi kan for å bedre på situasjonen.

Mitt hovedfokus i 2021 er beredskap. Beredskap handler om reaksjonsevne og utholdenhet, at det går kortest mulig tid fra en avdeling er beredskapsklar til den er klar til innsats. Vi skal gjøre alt det vi kan for å ha en så god beredskap som mulig ved utgangen av året, og målet er et beredskapsklart HV til 75-års dagen. Det handler om å løfte materiellberedskapen, fylle styrkestrukturen med personell, øke kompetansen gjennom kurs og trening – alt som skal til for å sikre høy beredskap.

Før jul fikk dere tilsendt *strategi for utvikling av Heimevernet mot 2030* sammen med HV-bladet. Jeg håper dere har reflektert litt rundt dette dokumentet og at dere kjenner dere igjen. Strategien skal hjelpe oss med å utvikle Heimevernet og vår visjon er *klar for fremtidens krav*. Veldig mye er bra i Heimevernet og alt det skal vi ta med oss videre. Det er min jobb og mitt ansvar å sikre at Heimevernet får nødvendige ressurser og at disse benyttes best mulig. Vi skal bli klar for fremtidens krav gjennom tre utviklingsområder: Heimevernssoldaten, bruken av HV og vår totale beredskap. Her er jeg avhengig av at HVs ledere på ulike nivå forstår intensjonen og gjør de gode vurderingene innenfor det handlingsrommet de er gitt. Dette vil sikre fremdrift og utvikling.

I Forsvaret har vi ett felles verdigrunnlag hvor legitimitet og menneskeverd står sentralt. Vi må etterleve de verdier vi er satt til å forsvare. Derfor skal kjerneverdiene *Respekt – Ansvar – Mot* gjennomsyre våre handlinger som enkeltpersoner så vel som Heimevernets virksomhet. Våre verdier og vårt verdigrunnlag skal vi ikke ta for gitt. Hver enkelt av oss er ansvarlig for at verdiene etterleveres. Undersøkelsen om mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret er en påminnelse om at vi må jobbe med verdiene våre hver eneste dag. Dette skjer også i HV og her har vi alle et ansvar. Vi skal respektere hverandre gjennom både hva vi gjør, og hva vi sier. Samtidig må vi ta ansvar og utvise mot til å si i fra hvis vi selv eller medsoldater ikke blir behandlet bra. En sunn varslingskultur er viktig. Det er også tatt til orde for en språkvask i Forsvaret – noe jeg støtter. Vi kan alle bidra til å kutte bruk av seksualiserte sjargonger og uttrykk. Språk og kultur henger nøye sammen.

Vi står fortsatt i en pandemi, men det går mot lysere tider. Samfunnet forventer at Heimevernet bidrar når landet står i en krise og jeg vet at dere stiller til tjeneste når det trengs.

Overalt – Alltid

REDAKSJONEN
Ansvarlig redaktør:
Brigader Morten Eggen, NK/stabssjef HV
Redaktør:
Rådgiver Siv Iren Brænd
Grafisk design:
Seniorkonsulent Tore Ellingsen

PRESSE OG INFORMASJON I HEIMEVERNET
Kommunikasjonssjef HV:
Oberstløytnant Per Gunnar Grosberghaugen
Fagleder kommunikasjon HV:
Rådgiver Stein Cato Nybakken
Combat media team 1:
Seniorkonsulent Tore Ellingsen
Spesialist Karoline Lillemo
Combat media team 2:
Kaptein Rune Haarstad
Spesialist Kristian Kapelrud
Combat media team 3:
Spesialist Jonny Karlsen
Spesialist Helene Sofie Thorkildsen
Presse- og informasjonsassistent:
Ledende flysoldat Madeleine Skogstad
Ledende flysoldat Sindre Gumø
Flysoldat Theodor Huseby Grønnerød

KONTAKT
Siv Iren Brænd
Telefon: 40028135
Epost: siv.brand@hvbladet.no
Heimevernsbladet
Postboks 393 Terningmoen
2403 Elverum
forsvaret.no/hv

TRYKK
07 MEDIA
Bladet ble sendt til trykk 26. mars 2021
OPPLAG
46 700

FORSIDEN
Geir Aker (45) er mest kjent som «fenriken» fra Kompani Lauritzen. Han er også områdesjef i Horten HV-område.
Foto: Sindre Gumø

FØLG OSS PÅ

INNHOOLD

02 NYTT I HV
Sanitet i krigssonen

04 LEDER
Sjef Heimevernets ord

08 AKTUELT
Stort og smått fra HV-Norge

12 FOREBYGGER KRIG
Troverdig beredskap

14 NÅR INNKALLINGEN KOMMER
Fem ukers oppdragsløsning

18 DA NABOLAGET FORSVANT
Raset i Gjerdrum

22 PORTRETTET
Geir Aker

28 TRUSLENE MOT NORGE
Utfordrende og sammensatt

31 HVA ER BEREDSKAP?
Heimevernets rolle

35 ALLTID BEREDT
Føler HV-soldatene seg forberedt?

38 SJEFFSERSJANTEN
Stolt av Heimevernet

40 BEREDSKAP I NORSKE HJEM
Er du forberedt?

44 NYE LEDERE
Generasjonsskifte

46 SVEKKER BEREDSKAPEN
Mobbing og trakassering

48 OVERSKUDD TIL LÆRING
Tren deg lur

50 HISTORIE
Beredskap gjennom 75 år

FEM UKER PÅ OPPDRAG

Fem uker på oppdrag for Heimevernet uten å dra hjem er lenge. Den største utfordringen for familien Hattrem på fire var savnet av hverandre.

RYKKET UT TIL NABOLAGET
Innsatsstyrkesoldat Kenneth Løwe ble evakuert fra huset sitt i Gjerdrum midt på natta. Få timer senere var han tilbake for å støtte politiet med å sikre rasområdet.

22

KOMPANI LAURITZEN

På ett år har Geir Aker gått fra å være en helt vanlig mann i gata til å bli hele Norges fenrik i Kompani Lauritzen. I løpet av samme året er han også blitt områdesjef for Horten HV-område, et område han har vært en del av som troppssjef og nestkommanderende i mange år.

TRUSLENE MOT NORGE

Trusselbildet Norge står overfor i 2021 er utfordrende og sammensatt. Alt fra pandemi, naturkatastrofer og terrorangrep til påvirkningsoperasjoner fra andre stater.

TA VARE PÅ HVERANDRE

Med flere kvinner på vei inn i Heimevernet, er det blitt stadig mer viktig å understreke at det er nulltoleranse for mobbing og seksuell trakassering.

BEREDSKAP I 75 ÅR

Les om lokale ildsjeler som gjennom 75 år har forberedt seg på å forsvare landet og støttet ved kriser på hjemstedet.

NYE HUNDEHENGERE TIL HV

TEKST og FOTO: Sindre Gumø

Menneskets – og kanskje Heimevernets – beste venn, hunden, har fått nye og moderne transporthengere.

Hovedporten på Heistadmoen leir åpnes sakte og Heimevernets feltvogn kjører ut. Hundelaget i Telemark og Buskerud heimevernsdistrikt 03 har invitert til fagsamling og hundeførere fra en rekke distrikter er til stede for å trene sammen. Nå skal de teste hundeevipasjens patruljeferdigheter.

Tidligere har det vært vanlig å transportere personell og dyr i hundeførernes egne eller innleide kjøretøy, fordi det ikke er lov å transportere hunder i bur i Heimevernets tradisjonelle MB240. I dag er derimot major Birthe Elvestad, utviklingsoffiser og fagansvarlig for hundetjenesten i Heimevernet, godt fornøyd med nytt utstyr.

– Hunder er uvurderlige verktøy. Deres nese er en million ganger mer effektiv enn vår egen, og en hørsel kapabel til å lytte til frekvenser høyere enn oss, gjør det blant annet mulig for patruljer eller lytteposter å oppdage trusler før eventuell skade oppstår, forklarer hun.

Ikke bare har lagene mottatt moderne feltvogn av typen Volkswagen Amarok, men også nye hundehengere av typen WT-Metall Royal. I hver henger er det plass til tre hunder fordelt på tre separate bur. Her nyter de både god plass, og en

romtemperatur som kan økes eller senkes etter behov.

– De nye hundehengerne er et enormt løft for hundelaget, som nå stiller enda sterkere enn før, avslutter Birthe Elvestad.

SAMMEN OM BESKYTTELSEN AV ØRLAND FLYSTASJON

TEKST: Kristian Kapelrud FOTO: Mathias Charman

Nylig signerte sjef Trøndelag heimevernsdistrikt 12 og sjef 132 luftving en samarbeidsavtale.

HV-12 og 132 luftving har et felles oppdrag og samarbeider allerede godt om å beskytte Ørland flystasjon. Nå er dette gode samarbeidet formalisert. Forsvaret av en flystasjon strekker seg langt utover flystripa. Du må ha kontroll på mange veier, fjelltopper og et stort landområde.

– Et typisk oppdrag for lokalt heimevern, sier sjef HV-12, oberst Jens-Christian Junge.

– Heimevernet er en svært viktig ressurs for beskyttelse av Ørland flystasjon, sier oberst Øyvind Gunnerud, sjef 132 luftving. – Vi ønsker derfor å videreutvikle vårt samarbeid på flere områder - som operative forhold, øving og trening, samt logistikk og kompetanse, poengterer oberst Gunnerud.

KJENDIS-LEIREN!

TEKST: Rune Haarstad FOTO: TV2

Sesong to av Kompani Lauritzen er i gang. Rundt i de tusen hjem sitter folk og følger med på utfordringene i og rundt de karakteristiske brakkene hos Møre og Fjordane heimevernsdistrikt 11 i Setnesmoen leir i Åndalsnes.

– Både leir og brakker har blitt en liten turistattraksjon, forteller stabssjefen i Møre og Fjordane heimevernsdistrikt 11, major Ivar Hatlelid.

– Du kan godt si at vi har satt Setnesmoen og Åndalsnes på turistkartet. For oss i leiren er dette et artig innslag i vår militære hverdag. Vi er klar for å støtte med runde tre med opptak, om det skulle bli aktuelt, smiler Hatlelid.

Troppsbefalet som sørger for kontroll av sengestrekken er også denne gangen hentet fra Heimevernet og andre deler av

Forsvaret. Den meste kjente er «fenriken», Geir Aker som til vanlig er område-sjef i Horten. Ideen til Kompani Lauritzen er som i første sesong. Dag Otto inviterer 14 kjendiser til å delta i hans spesial-utdanning, der de gjennom streng militær disiplin, beinharde øvelser og konkurranser, skal bli til den beste versjonen av seg selv. De må vise at de kan holde hodet kaldt i stressende situasjoner, ha mot til å overvinne sin største frykt og vise viljestyrke når det virkelig røyner på.

– Vi støtter med kjøretøy, materiell, bygninger, hinderbaner og vi har lagt til rette for dem denne gangen også, forteller Hatlelid.

– Vi har virkelig merket at HV-11s leir har blitt populær. Mange vil se på de gule brakkene våre, og plutselig er hinderbanen ute i skogen full av folk!

FRA «AVKLEDNING» TIL «AVTAKKING»

Sør-Hålogaland heimevernsdistrikt 14 har innført avtakking ved dimisjon av soldater.

TEKST OG FOTO: Per-Inge Johnsen

I Bodin leir ble nylig 140 soldater takket for sin innsats i Heimevernet.

– Dette er andre året vi arrangerer avtakking, og selv om vi i år måtte gjøre tilpassinger grunnet smittevern har vi endelig begravd uttrykket «avkledning» og erstattet det med «avtakking», forteller distriktssjef i HV-14, oberstløytnant Bengt Henriksen.

– Dimisjon er mye mer enn bare innlevering av materiell. Dette er for veldig mange en vemodig dag, sier Henriksen. – De som står i verneplikten til de går av på grunn av alder er for meg hedersmenn og -kvinner. Dimisjon fra Heimevernet er dimisjon fra Forsvaret.

Per Melgård fra Hundholmen HV-område var en av dem som ble takket av.

– Det var vemodig å slutte etter over 20 år i Forsvaret, men det jeg tar med meg videre er alle de fine menneskene jeg har truffet gjennom årene og alle de gode historiene, smiler han.

Sjef HV-14 delte ut diplom signert av sjef HV med påtrykket: «Sjef Heimevernet vil takke for den innsats du har gjort i Heimevernet, og den interesse du har vist under tjenesten».

«SABOTØRENE» I front Jens Tore Aakre, i midten Kristoffer Hoshovde og bakerst Øivind Tangstad.

I SKISPORENE TIL TUNGTVANNSSABOTØRENE

TEKST OG FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

Da sabotørene hadde sprengt tungtvannsfabrikken på Vemork i 1943, ventet en 50 mil lang flukt på ski mot Sverige.

Den samme ruten gikk to soldater fra innsatsstyrke Gunnerside, Jens Tore Aakre (48), Øivind Tangstad (47) og en soldat fra innsatsstyrke Bjørn-West, Kristoffer Hoshovde (28) i mars. I 20 dager gikk de på ski fra hytte til hytte, mange av hyttene var de samme som sabotørene overnattet i.

HV-kjentmann var en viktig ressurs på denne turen. Det var lokalt kjente fra forskjellige kommuner som hjalp soldatene med

tips, råd, etterforsyning og åpne hytter fra Hardangervidda til svenskegrensa.

6. desember fyller Heimevernet 75 år, og derfor ønsket de tre HV-soldatene å gå i skisporene til tungtvannssabotørene akkurat i år.

– Det er nå vi skal vise Heimevernet for alt det er verdt. Hadde det ikke vært for HV-kjentmenn, så hadde vi ikke hatt mulighet til å gjennomføre denne turen, sier patruljefører Aakre. *Les mer om skimarsjen på forsvaret.no/hv*

Visste du at... Heimevernet har egne nettsider? Sjekk ut forsvaret.no/hv

ET MØTE PÅ GRENSEN

TEKST: Madeleine Skogstad FOTO: Sindre Gumø

Sjef Heimevernet, generalmajor Elisabeth Michelsen, møtte sjefen for det svenske heimevernet, generalmajor Stefan Sandborg på svenskegrensen.

På Flermoen grensestasjon ved Trysil ble det utvekslet erfaringer rundt grenseoppdrag og «Uniform på jobben-dagen».

– Vi har ikke hatt grenseoppdraget like lenge som de norske og vi har løst oppgaven forskjellig. Dette gjør erfaringsutvekslingen veldig interessant, forteller Sandborg.

Det svenske heimevernet baserer seg på frivillige soldater, mens det norske består av vernepliktige.

– Frivilligheten er avgjørende for at det

svenske heimevernet skal kunne utføre grenseoppdraget, sier Sandborg.

Selv om sjefene er tydelig adskilt på grensen, står de fortsatt sammen om å bekjempe covid-19 og importsmitte.

– Svenske HV-soldater har pratet med de norske HV-soldatene og jeg hører de er gode kollegaer med et godt samarbeid, forteller Sandborg.

Norske HV-soldater bistår politiet på grensen fram til slutten av mai, men med mulighet for forlengelse.

Det svenske heimevernet hadde sin første «Uniform på jobben-dagen» i mai 2019. Sandborg fortalte om sine positive erfaringer til Michelsen slik at det norske

Heimevernet kunne lykkes med «Uniform på jobben-dagen». Michelsen ga Sandborg Heimevernets fortjenestemedalje for innsatsen.

NYE TAKTISKE NETTBRETT

Innsatsstyrkenes kjøretøy, Volkswagen Amarok, blir nå oppdatert med det nye taktiske nettbrettet DT13.

TEKST: Vigdis Hvaal / FMA FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

Gjennom investeringsprosjektet «digitalisering av landstyrkene» i Forsvarsmateriell mottar nå Heimevernet og Hæren taktiske nettbrett DT13. DT13 brukes blant annet til å navigere, kommunisere og å gi et felles situasjonsbilde.

– God situasjonsforståelse og evne til godt samarbeid mellom avdelinger er bærebjelker i militære operasjoner. Dette krever gode systemer for kommunikasjon og informasjonsutveksling. Derfor er det naturlig og helt avgjørende at Heimevernet er en del av Forsvarets materiellprosjekter, sier generalmajor Elisabeth Michelsen, sjef Heimevernet.

Godt samarbeid mellom Forsvarsmateriell og Forsvaret gjør at leveransen

treffer blink på de ønskede parameterne tid-kost-ytelse. Enheten kan gjenbruke docking og kabler fra det gamle taktiske nettbrettet, noe som sparer Forsvaret for mange millioner kroner samt gjør det enkelt å bytte på brukernivå. DT13 kan også leveres med GPS og andre spesialtilpasninger.

UNIFORM PÅ JOBBEN

Sett av datoen 6. desember i 2021. Da arrangerer Heimevernet «uniform på jobben-dagen» for andre gang. Dagen, som er frivillig å delta på, er for alle som tilhører Heimevernet og som har fått tillatelse fra sin sivile arbeidsplass til å bære uniformen på jobb.

– Vi gjør dette fordi vi ønsker å synliggjøre for Norge hva Heimevernet er, og hvilke personer som utgjør Heimevernet. Vi håper en slik dag vil skape interesse og entusiasme for HV, sier generalmajor Elisabeth Michelsen, som er sjef for HV.

– TROVERDIG BEREDSKAP FOREBYGGER KRIG

Heimevernets fremste oppgave er å forsvare landet om det skulle bli krig. Troverdige beredskap for Heimevernet, Forsvaret og NATO handler om å forhindre at det blir krig, sier forsvarssjef Eirik Kristoffersen.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Bengt Rotmo

Forsvarssjef Eirik Kristoffersen satte fire prioriteter for Forsvaret da han tiltrådte i fjor høst: Forsvarets verdier, beredskap, evne til samvirke og utvikling.

– Forsvaret er en beredskapsorganisasjon og det forventes at vi leverer på operativ evne. Det er dette vi blir målt på hvert år når vi rapporterer til Stortinget, sier han.

Når landet står i en pandemi mener han tidspunktet egner seg godt for å få Forsvaret beredskapsklart.

– Vi bruker anledningen under pandemien og i et år uten en stor øvelse til å prioritere beredskapen vår. Beredskap er grunnleggende viktig for vår operative evne, poengterer han.

Både i forrige og inneværende langtidsplan ligger det en satsing i å få bygget opp grunnberedskapen til Forsvaret gjennom vedlikehold, innkjøp av reservedeler og lagre for etterforsyning.

BEREDSKAP I FORHOLD TIL HVA?

– Norge vil bli overrasket igjen, sier Kristoffersen.

Dertil viser all historie det. 9. april, Berlinmurens fall, borgerkrigen i Jugoslavia, terrorangrepene 11. september 2001 og 22. juli 2011, og nå covid-19 er alle eksempler der Norge og verden mer eller mindre blir overrasket.

For ti år siden påpekte 22. juli-kommisjonen i sin rapport at organisasjonskart, planer og øvelser i seg selv ikke er nok for å

bygge god beredskap. Den konkluderte blant annet med at evnen til å erkjenne risiko og ta lærdom av øvelser hadde vært for liten. I tillegg hadde evnen til å gjennomføre det man hadde bestemt seg for, og til å bruke planene vært for svak. Rapporten beskrev riktignok svikt på flere plan i den sivile beredskapen, men bevisstgjorde hele befolkningen på hvor viktig arbeidet med beredskap er. Dette satte også krav til Forsvaret.

– Vi blir målt på operative krav. Det vil blant annet si hvor lang tid det tar for Forsvaret å komme seg fra «beredskapsklar» til «klar». Denne tiden må være kortest mulig og vi må ha den utholdenheten som forventes av oss, konstaterer Kristoffersen.

Konkret for Heimevernet handler det om tiden det tar fra man kaller inn soldatene til de står klare til å løse oppdrag.

– I Heimevernet har vi sett at den tiden kan være veldig kort. Alarmøvelser har vist at soldatene kan være på sitt oppsettingssted veldig kjapt. Dette krever imidlertid at vi har utstyret, personellet og kompetansen til stede, sier han.

DET UFORUTSETTE

I stort defineres beredskap med å være forberedt. Vi må forbere-

de tiltak for å unngå, begrense eller håndtere uønskede hendelser på best mulig måte. Kristoffersen sier dagens trusselbilde er sammensatt, men at det farligste scenarioet med en territoriell krig heldigvis også er den minst sannsynlige.

– Vi skal selvfølgelig trene på å motstå det, men vi må også evne å trene på det uforutsette. Det er en forventning om at Heimevernet bistår når kriser inntreffer. Vi har sett det under pandemien og vi så det etter leirskredet på Gjerdrum. Heimevernet skal trene på det militære oppdraget, men det gjør også at de kan settes raskt inn i annen type bistand, sier han.

BEREDSKAPEN ER BLITT BEDRE

Forsvarssjefen er klar på at beredskapen i Heimevernet er mye bedre nå enn for 6-7 år tilbake. Som tidligere sjef HV var han klar på at HV skulle bli beredskapsklart i løpet av jubileumsåret 2021. Det mener han fortsatt.

– Heimevernet er ikke helt i mål ennå, men det er lagt ned mye godt arbeid over tid for å få dette til. Det gjenstår bare noen små knepp, så er HV der de skal være.

Samtidig er det i Heimevernet dette er lettest å få til nettopp fordi forståelsen for og bevisstheten rundt beredskap har vært der lenge, avslutter han.

NÅR INNKALLINGEN KOMMER

Da Roy vokter Norges grense krevde det en omstilling hjemme, spesielt da «fienden» rammet nær familie.

TEKST: Sindre Gumø FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

I mars 2020 erklærer World Health Organization at koronavirusutbruddet er en pandemi. Samme måned ringer telefonen hjemme hos småbarnsfar og heimeverns soldat Roy Hattrem og hans familie. Situasjonen i Norge er svært usikker, og han blir bedt om å forberede seg på å være borte lenge.

Samtidig som han roser områdesjefen i Sør-Østerdal heimevernsområde kaptein Christopher Rolsdorph for å varsle mange måneder i forveien, er det ikke til å legge skjul på at et fem til seks ukers fravær fra familien kan by på utfordringer. Da gjelder det å være løsningsorientert uansett hva som måtte komme.

INNKALLING

Engerdal er en liten kommune som er å finne både i Innlandet fylke og på listen over norske kommuner med færrest innbyggere. Alle kjenner alle. Det er her småbarnsforeldrene Roy Hattrem og Tonje Skogheim bor omgitt av barnelatter, snøscootere og fjell. Sammen har de tvillingene Kaia og Anna på fem år, og Kaos, en yorkshire terrier på fire måneder. Det er mye å forlate når Roy omsider blir beordret ut til grensa, men han er allikevel ikke vond å be.

– Det står riktignok «beordring» i innkallinga, men de hadde ikke trengt å beordre meg!

– Det hadde holdt å spørre. Dessuten fikk vi varsel i så god tid

at å planlegge fraværet var mulig. Jeg jobber som prosjektleder for en entreprenør og har ansvar for mange prosjekter og folk. Hjemme måtte Tonje være alene med tvillingene og kjæledyra, så det var en del å planlegge i forkant. Det gjorde litt vondt i starten, innrømmer Roy og ser mot Tonje.

SAVN

– Jeg skal ærlig innrømme at da jeg først fikk høre det, så ble jeg oppgitt. Roy jobber mye, så en slik situasjon er ikke helt fremmed for oss, men seks uker er lenge, begynner Tonje.

Det Tonje lurte aller mest på var om Roy fikk komme hjem på permisjon i løpet av perioden. Svaret på det spørsmålet var nei.

– Da var det bare å mobilisere familie og se på mulighetene man har med en gang. Mine foreldre bor 40 meter unna, og min bror og søster bor også her i Engerdal. Sånn sett er vi heldige. Den største utfordringen var faktisk savn.

Heldigvis er teknologien og utviklingen slik i dag at det er mulig å både se og snakke med hverandre uansett avstand. Det hjalp veldig, legger hun til.

STOLTE DØTRE

For de fleste barn på alder med Anna (5) og Kaia (5) kan uker føles som evigheter, men de to tvillingene i matchende rosa

”

– Du var på grensa fordi du skulle passe på at ingen hadde korona!

Anna 5 år

jakker forstår viktigheten av oppdraget bedre enn mange.

– Du var på grensa fordi du skulle passe på at ingen hadde korona! Forklarer Anna stolt.

– Det stemmer, pappa skulle være med på å forhindre at noen tok med seg viruset inn i Norge, svarer Roy.

– Dem hørte på deg! Supplerer Kaia.

– Det gjorde de. Da jeg sa «Nei, du får dessverre ikke komme inn», så hørte de på meg, legger han til.

ET VENDEPUNKT

Det er i starten av januar Roy reiser ut for å hindre importsmitte fra Sverige til Norge.

Kort tid etter skjer det utenkelige hjemme i Engerdal. Faren til Tonje, som jobber som skogsarbeider og tømrer og

sjelden er på farten, får påvist koronaviruset.

– Han!? Han som praktisk talt aldri reiser? Hvis han kan bli smittet, ja da er det i hvert fall smittsomt, bemerkter Roy.

I tiden før noen visste om smitten hadde Tonje og barna vært på besøk hos foreldrene, som hadde bidratt mye nå som Roy var på grensa.

Med ett blir situasjonen langt mer anspent og familien utelukker ikke et scenario der alle tre generasjoner blir syke.

Roy er på grensen når han får høre om alt som skjer hjemme i Engerdal, noe som får tankene til å strømme. «Fienden» Roy forsvarer landet mot angriper på hjemmefronten.

MENINGSFULLT

– Det var selvfølgelig sårt å være borte nå som jeg visste at Tonje ikke fikk noen form for avlastning og at hverdagen ble enda mer utfordrende. Hele familien var i karantene og måtte teste seg hele tiden. Den usikkerheten; «Har du fått det?» «Hva med deg, har du fått det?». Det var sårt å ikke kunne være hjemme og hjelpe, men da ble også selve oppdraget på grensen enda viktigere, understreker Roy.

Foreldrene til Tonje opplever et forholdsvis moderat sykdomsforløp, og testene til resten av familien kommer kontinuerlig tilbake negative.

– Vi var hos mamma og pappa en hel helg. Vi spiste middag, og barna satt på pappas fang. Heldigvis slapp vi unna, forteller Tonje.

INGEN PERM

Roy har reflektert over at da områdesjef kaptein Christopher Rolsdorph varslet om at det ikke ville være mulig å reise hjem under det lange oppdraget, var det noe misnøye og skuffelse blant soldatene på grensen. I ettertid er det ikke umulig å anta at han kunne dratt med seg smitte tilbake på Haslemoen leir, der soldatene bodde i perioden.

– Jeg må skryte av Christopher som var så streng som han var. At det ikke var noen form for perm viste seg å være kjempelurt, i hvert fall i mitt tilfelle, forteller Roy.

– I dag har vi enormt stor forståelse for det, legger Tonje til.

Det er ikke til å unngå at når storsamfunnet trenger hjelp, kan det kreve en omstilling for de små samfunnene; de i norske husstander.

DA NABOLAGET FORSVANT

Innsatsstyrkesoldat Kenneth Løwe hadde aldri sett for seg at han skulle rykke ut til sitt eget nabolag. 30. desember 2020 var det et faktum.

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Marius Kaniewski

Kenneth Løwe åpnet øynene, det var fortsatt mørkt. Noe hadde vekket han, men med en gang klarte han ikke å skjønne hva det var. På nattbordet blinket det i mobiltelefonen.

– Er det noen som ringer meg nå, spurte Kenneth seg selv.

URO

Klokken på armen viste at den var fem på natten, natt til 30. desember. Trøttheten svidde i øynene. Kona og barna var på hytta, filmen på tv kvelden før ble for fristende og Kenneth kom seg ikke i seng før klokken to. Tre timer etterpå prøvde han å skjønne hvorfor Mikael, en god kompis, ringte han midt på natten. Mikael ville aldri ringt om det ikke var noe viktig.

– Har det skjedd noe med familien min eller noe med han eller hans familie, tenkte Kenneth før han løftet telefonen fra nattbordet og trykket på svar.

– Det har gått et ras i Gjerdrum og du må komme deg ut av huset så fort som mulig, var den kjappe beskjeden fra Mikael.

Mikael jobber i ambulansetjenesten og var selv kalt ut til Gjerdrum. Men han visste ikke så veldig mye mer enn at det hadde gått et ras i umiddelbar nærhet av der Kenneth bor.

Kenneth har et takvindu som er vendt mot skredområdet.

– Jeg løp opp for å se ut av takvinduet. Jeg kunne se helikoptrene som svedde over skredområdet og alle blålysene som kom fra andre siden. Da skjønnte jeg mer alvorlet i situasjonen, men jeg forsto ennå ikke hvor nærme skredet var fordi det var veldig mørkt og det sludde. Det var ett helikopter som fløy over skredområdet og ett som fløy ganske rett over hustaket mitt. De lyste

ned på boligene som var i mitt område. Jeg begynte å ane uro, men jeg så fortsatt ingenting, mimrer Kenneth.

EVAKUERT

Han snakker med HV-bladet noen uker etter det dramatiske jordskredet i Gjerdrum som man nå vet har krevd ti menneskeliv. Personer som bodde i samme nabolaget som Kenneth. Men det visste han ikke da naboen banket på ruta og sa at han måtte evakuere.

I en plastpose pakket Kenneth jobb-pc-en, en bok han fikk rett før jul og laderen til mobilen, klokka og pc-en.

– Jeg har tenkt på det i ettertid, og jeg synes det er litt rart hva jeg valgte å ta med meg.

Kenneth dro til kommunehuset hvor de ble evakuert videre til Olavsgaard hotell. Her konstaterte Kenneth at bestekameraten til sønnen og hans familie, som bor mye nærmere skredet, heldigvis også var på plass. Mange var i sjokk og det begynte å gå opp for de fleste hvilket omfang katastrofen etter hvert skulle få.

I rommet hvor de evakuerte var samlet var alle stoler opptatt, så Kenneth satt seg langs veggen og fant fram boka. Han hadde varslet kona på hytta, og fått fortalt at alt var bra med han.

– Jeg tror ikke hun fikk sove mer den natten, sier Kenneth ettertenksomt.

LÅNT UNIFORM

Til nå var historien til Kenneth ganske lik det mange av de andre evakuerte på hotellet hadde opplevd. Men rundt klokka åtte ringte mobilen til Kenneth på nytt. Det var lagføreren, og

bestekompien hans, fra innsatsstyrke Derby i Oslo- og Akershus heimevernsdistrikt (HV-02).

– Alarmen har gått. Du må møte så raskt som mulig på Lutvann. Vi skal hjelpe til på Gjerdrum, var beskjeden.

Tre timer etter han ble vekt av at det var gått et ras i nabolaget, var Kenneth i bilen på vei til Oslo.

– Jeg fant en politimann og sa at jeg måtte dra fordi jeg var innkalt til HV-tjeneste. Han sa god vakt til meg. Det var fortsatt ikke lyst da jeg dro fra hotellet, forteller Kenneth.

På Lutvann var det hektisk aktivitet for å bli klar til innsats så raskt som mulig. For Kenneth, som hadde forlatt huset sitt på Gjerdrum i all hast, var det et lite problem at han ikke hadde uniformen og utstyret med seg.

– Jeg tenkte ikke på at jeg ville bli innkalt til tjeneste da jeg forlot huset. Heldigvis hadde jeg ved en tilfeldighet tatt på meg marsjstøvlene. Noe utstyr har jeg lagret på Lutvann, men jeg måtte låne en uniform.

STERKT

Klokken 12 var Derby på plass på Gjerdrum.

– Vi visste ingenting om oppdraget og omfanget av katastrofen. Vår oppgave var å komme seg ut og være gripbare. Utover dagen begynte det så smått å gå opp for oss hva vi gikk til. Det var tidlig nyheter om et høyt tall savnede mennesker, sier Kenneth om de første timene tilbake på Gjerdrum.

– Jeg hadde aldri forestilt meg at jeg skulle rykke ut til mitt egen hjemby og mitt eget nabolag.

Troppen til Kenneth fikk oppdrag med

å sikre indre perimeter, ganske tett på skredområdet. De tre andre troppene sikret ytre perimeter og bemannet veikontrollposter.

– Jeg er godt kjent i Gjerdrum. Da vi fikk vite hvilke poster vi skulle bemanne, dro vi ut på «rekketur». Jeg viste veien. Det var naturlig for meg som HV-kjentmann å kjøre først siden dette er mitt nabolag. Etter hvert kom vi dit tv-kameraene sto. Selv om det var begynt å bli mørkt, kunne vi da se rett inn i nabolaget mitt. Vi så huset mitt, skredet og omfanget av det, vi så bilen som sto på kanten av stupet og blinket med blinklysene. Da fikk vi virkelig et innblikk i hvilke krefter som har vært i sving, sier Kenneth, som er tydelig preget når han forteller historien sin.

DUGNADSÅND

Troppene måtte ha et tilholdssted i nærheten av Gjerdrum. En tidligere soldat i

Derby kjente en person som villig lånte dem et sted å være.

– Vi fikk låne et 240 kvadratmeter stort hus i Gjerdrum helt gratis. Her hadde vi OPSEN, og vi kunne sove og slappe av. Det er et godt eksempel på dugnadsånden og givergleden mine sambygdingar har, sier Kenneth, som også roser de lokale heltene som ordnet med kaffe, mat og praktiske ting som gjorde det enklere for hjelpemannskapene å gjøre jobben sin.

Dagen etter fikk Kenneth se skredområdet i dagslys.

– Da så jeg hvor nært huset mitt var skredet og hvor alvorlig dette var. Huset til familien til min sønns bestevenn sto helt på skredkanten. Lekeplassen ved siden av huset deres var fullstendig borte. Det så helt absurd ut. Huset til en jeg spiller fotball med hang på kanten. Først da begynte det å gå opp for meg hvor nært jeg selv var da skredet gikk. Nabohus er fullstendig borte.

GIVENDE

I ettertid har Kenneth tenkte mye på at det kanskje var like bra at han midt oppe i en absurd situasjon ble kalt inn til tjeneste for HV. For han rakk ikke å reflektere så mye over at huset hans bare var 200 meter unna skredkanten og at han var en del av de

berørte. Likevel var Kenneth mer preget enn han trodde.

– Jeg pratet mye med gutta om situasjonen da vi var på vakt og de har vært til god støtte for meg gjennom hele oppdraget. Da tankene mine kanskje var andre steder og jeg brukte litt tid, så lot de meg bruke den tiden. Det har vært greit å være sammen med kompisene og kollegaene mine, ha noen å prate med, være der og bidra med å gjøre en jobb i min egen kommune. Det var en givende ting for meg å gjøre, sier Kenneth.

Etter hvert var oppdraget til innsatsstyrke Derby over og områdestrukturen tok over oppdraget, før Heimevernets bidrag ble avsluttet 12. januar. 4. februar var Kenneth Løwe og familien tilbake i huset for første gang på over en måned. Han vet ikke når de eventuelt flytter hjem igjen. De har funnet sprekker i huset, og det føles ikke trygt.

– Vi har heldigvis funnet et hus her i Gjerdrum vi kan leie i seks måneder, sier Kenneth, før han stille legger til:

– 200 meter fra huset vårt har de lenge gravd i gropa. Ikke for å bygge opp, men for å finne den siste som var savnet. Det er ikke noe bra å tenke på.

OMRÅDESJEF MED SEERREKORD

Han er mest kjent for å skremme vannet av deltakerne i Kompani Lauritzen, men alltid med et glimt i øyet. Nå har den tørrvittige «fenriken» Geir Aker (45) blitt sjef for soldatene i Horten HV-område.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Sindre Gumø/TV2/Privat

Mandag formiddag i Horten sentrum. Det er kaldt, men vårsola begynner å ta tak. Til tross for smittesituasjonen er det mange mennesker i gatene, blant dem en del skolebarn. Under HV-bladets fotoseanse med Geir Aker ringer telefonen hans. Det er TV 2 som ønsker å informere om seertallene fra sesongpremieringen av Kompani Lauritzen to dager tidligere. Hele 1,2 millioner nordmenn fikk med seg årets kjendisinnrykk i Setnesmoen leir. Det er dobbelt så mange som i fjor og nok et bevis på at programmet har truffet noe i den norske befolkning.

Suksessen startet for ett år siden og kastet brått om på livet til 45-åringen og tobarnsforen fra Vestfold. Riktignok på en positiv måte, skynder han seg å legge til. Ingenting tyder på at det blir mer fredfullt denne gangen. Slike seertall er normalt forbeholdt landskamper i fotball og VM på ski. At en norskprodusert militær-reality fra en HV-leir i Romsdalen samler flere nordmenn rundt TV-apparatene enn 5-mila i Oberstorf, er smått oppsiktsvekkende. Så hva er hemmeligheten?

HEMMEIGHETEN TIL SUKSESS

Kanskje er vi et folk som liker å se at influencere, skuespillere, musikere og tidligere idrettselter tross alt er som alle oss andre - med følelser, frykt og mangler ute av vårt naturlige element? Koser vi oss virkelig med å se den blide, gestikulerende og verdensvante VG-kjendisen Vegard Harm bli keitet, usikker og redd i møte med en militær virkelighet der muntlig korreks, sengestrekk og skaporden er dagligdags? Eller ligger suksessformelen i at vi får følge disse 14 antiheltene gjennom en dannelsesreise der de vokser med oppgavene gjennom hvert program og til slutt oppfyller oberst Lauritzens ultimate mål med konseptet - å gjøre de til en bedre versjon av seg selv?

Noen av disse kjendisene opplever en oppvåkning i beste sendetid og nordmenn liker jo at ting ender godt. Der ligger nok litt av hemmeligheten om hvorfor programmet engasjerer. Så har vi fenriken da. Alle som har vært på «moen» kjenner seg igjen der han står på oppstillingsplassen og proklamerer: *Når dere står i grunnstilling, får dere lov til to ting.*

Stikkordet er robusthet. Er vi robuste, tåler vi en trøkk eller to. Det er beredskap i praksis. I Kompani Lauritzen ønsker vi å gjøre mennesker robuste og motstandsdyktige.

Det er å puste og blunke. Eller... Det er lunsj. Hva inngår da? Jo, noe hyggelig, noen gode samtaler - over aksepterte temaer. Da nikker vi gjenkjennende og begynner å forklare alle i sofaen om hvordan det virkelig var på Maukstadmoen på begynnelsen av 90-tallet. Om våre endeløse turer opp og ned fra Mauken, om det å bli jaget ut av kasernen «Evje» i 42 kuldegrader for å kneppe sjuduker - før vi blir hysjet på fordi resten av familien faktisk prøver å se på TV.

FORSVARSHJERTE

Her i sentrum av sjøforsvarsbyen Horten, i sitt eget habitat, kan ikke Geir Aker gå mange meterne før han blir stoppet eller tilropt nå om dagen. «Var du ordentlig sint da du kastet maten?» vil en skoleklasse vite. Aker svarer, smiler og vinker. Folk vet nok ikke hvilke tilfeldigheter som gjorde at han i det hele tatt ble hele Norges «fenrik», men mer om det senere.

– Det er hyggelig at folk engasjerer seg, synes jeg. Spesielt fordi programmet klarer å samle hele familien foran fjernsynet, sier han. Kompani Lauritzen er gøy uansett alder. Så får det heller bli litt styr og oppmerksomhet mens det pågår.

Under Akers uniformjakke banker det et varmt forsvarshjerte og vi kan ikke skrive om han uten å snakke om den norske beredskapen som også han er en del av.

1. januar i år tok Aker over som områdesjef i Horten HV-område etter flere år som troppssjef og nestkommanderende. Han har befalsutdannelse og bakgrunn som instruktør i drilltroppen i Hans Majestet Kongens Garde. Det ble ti år i Forsvaret før han hoppet av til fordel for en sivil karriere. I dag er han selvstendig næringsdrivende og livnærer seg som coach og foredragsholder.

– Beredskap er for meg vel så mye en mental som praktisk øvelse. På det praktiske gjelder det å tenke *hva hvis?* Hva hvis strømmen går, har jeg lommelykt, har jeg stearinlys, har jeg ved og vann? Men det er også viktig med en mental beredskap for

at noe uforutsett kan skje. Alle mennesker opplever uforutsette ting fra tid til annen, sier han.

– For noen tar livet en brå vending. Det kan være sykdom, ulykker eller dødsfall i nær familie. Det er denne beredskapen alle må ha, sier han. Derimot må ikke beredskap forveksles med bekymringer mener han.

– Vi skal ikke gå rundt og bekymre oss. For meg er det passiv bruk av energi. Vær heller konstruktiv og prøv å gjøre noe med det du bekymrer deg for, sier han og bruker sin egen skilsmisse som eksempel for å beskrive betydningen av å tenke beredskap.

– Da jeg skulle gjennom den prosessen måtte jeg bruke en del av det jeg hadde lært i Forsvaret for å ivareta meg selv i en krevende situasjon. Det fungerte bra og det kan nok hende vi som er i, eller har bakgrunn fra Forsvaret er mer vant til å tenke *hva hvis?* I befolkningen for øvrig frykter han at beredskap ikke ligger langt fremme i folks bevissthet.

– Dessverre, må jeg si og det handler nok om at vi har hatt det veldig godt lenge. Vi har ikke opplevd mange nasjonale kriser. Nå er det en pandemi som setter oss på prøve, men min personlige oppfatning er at norske politikere har prioritert bort beredskap. Tragedien i regjeringskvartalet og på Utøya viste at vi ikke var så forberedt som vi ønsket vi var. Det virker som ingen liker å betale for beredskap fordi det kan hende vi aldri får brukt for det, sier Aker.

– Vi tenker at det går bra, og som oftest gjør det det. Så får vi et leirskred som det var umulig å planlegge for. Igjen – *hva hvis?*

HEIMEVERNET OG BEREDSKAPEN

Heimevernet er landets største militære beredskapsorganisasjon. Siden pandemien skyllet inn over landet for ett år siden, har HV stått i nær kontinuerlig oppdragsløsning enten på grensen eller etter det tragiske leirskredet på Gjerdrum.

Aker mener Heimevernet skal være forberedt på å bidra når samfunnet trenger det.

– Heimevernet er den fremste tilgjengelige, gripbare og fleksible ressursen som Norge har. Som områdesjef er jeg forberedt på å løse de aller fleste oppdrag uten våpen. De oppdragene jeg kommer til å få er trolig uten våpen. Grensekontrollen og Gjerdrum er to eksempler på det. Fordi Heimevernet består av vanlige

mennesker med vanlige jobber og er over hele landet er vi gripbare og godt skikket til å brukes som beredskapsinstans, mener han.

– Jeg husker en øvelse vi var på. Det var lørdag kveld, kaldt og regnvær. Soldatene skulle nok ønske de var hjemme. Da måtte jeg spørre de: tror dere ikke jeg også har sofa og TV hjemme? Noen må ta denne jobben, og det er ingen andre hvis ikke vi gjør det. Det tror jeg flere må

innse. Det er vi som kan og er trent til å gjøre det som må gjøres for fellesskapet, sier han.

Områdesjefsvervet krever at du er med i det lokale beredskapsarbeidet i kommunen. Aker føler seg heldig som bor i en kommune der beredskap settes høyt på dagsordenen.

– Jeg snakker med beredskapsaktører i Horten kommune slik at jeg kan være en

bidragsyter i det lokale beredskapsarbeidet. Vi er heldig som bor i en kommune som jobber godt med beredskap og har gode planer. Det er også lokal vilje til å inkludere HV i beredskapsarbeidet. Vi regnes med og både politiet og kommunen mener det er viktig å samarbeide med Heimevernet, sier han.

BEREDSKAP I EGET OMRÅDE

Hvordan jobber så Horten HV-område med beredskap med han som sjef?

– Det viktigste jeg kan gjøre er å ha jevn kontakt med hele området mitt. Vi trener på de skarpe delene. Da kan vi nedskalere til bistandsoppdrag. Det er enklere enn motsatt. Som forsvarssjefen har sagt så kan HV brukes i mange sammenhenger fordi vi trener på det skarpe, sier Aker.

Han har jevnlig kontakt med soldatene for å høre hvordan det står til med dem.

– Mitt kritiske verktøy er evnen til lede. Jeg har flinke folk med lang fartstid i området som kjenner lokale forhold. I tillegg har vi et bra mindset og er ikke redde for å tenke utenfor boksen for å få til løsninger som trengs.

Nå er det derimot suksessen med Kompani Lauritzen det kommer til å dreie seg om en tid fremover. Det finnes, ifølge Aker, likheter mellom fiksjon og virkelighet.

– Stikkordet er robusthet. Er vi robuste, tåler vi en trøkk eller to. Det er beredskap i praksis. I Kompani Lauritzen ønsker vi å gjøre mennesker robuste og motstandsdyktige. Han sier det har vært en helt spesiell TV-reise så langt tatt i betraktning hvordan det hele startet for hans del.

– Espen Simonsen og jeg arrangerer sommerleir for ungdom mellom 13 og 15 hvert år, så vi kjenner hverandre godt. Espen var med i TV-serien «Øya» som gikk på TV 2 for noen år siden. På bakgrunn av det ble han kontaktet av kompani Lauritzen som lurte på om han kunne være med. Da svarte Espen at han hadde en kar til de kanskje hadde brukt for. Svaret var da: ta han med så får vi se, smiler Aker. Samtidig med at innspillingen skulle starte, pågikk øvelse Oslofjord som også Horten HV-område skulle være med på.

– Jeg skulle bare være på Setnesmoen de tre første dagene med innspilling og så reise tilbake på øvelse. En morgen vi spiste frokost sa Dag Otto til meg at jeg bare måtte si ifra hvis jeg trengte hjelp. Jeg tenkte hjelp til hva? Minnes han. Lauritzen mente hjelp til å søke permisjon. Produksjonen ønsket å ha han med

videre, men Aker kunne ikke bare overse at han egentlig skulle på øvelse. Etter en telefonsamtale med områdesjefen ordnet det seg og resten er historie, som det heter.

– Jeg tenkte at dette også kunne være et bidrag til forsvarssaken så vel som at jeg var til stede på øvelsen, sier Aker.

AUTENTISK

På TV fremstår «fenriken» som streng og vittig. Selv påstår han at han ikke tar underholdningsmessige hensyn bare fordi det blir filmet.

– Da jeg jobbet i drilltroppen lærte jeg mye om å være instruktør. Det er den avdelingen i Forsvaret med mest ensartet tjeneste, minst fri og tjeneste på ugunstige tider. Det å holde liv i en slik tropp i et helt år er krevende for en instruktør. Det året lærte meg å være tydelig og myndig, men med glimt i øyet. For meg er det viktigere å være autentisk enn å være underholdende. Jeg er på jobb og jobben min er å gjøre deltakerne til en bedre utgave av seg selv. Jeg forfekter mine egne verdier gjennom å være tydelig og ærlig med evne til å yte omsorg på den litt harde måten slik at de pusher lenger enn de trodde var mulig, sier han.

Ett spørsmål som ennå ikke er besvart er om han behandler soldatene i Horten HV-område på samme måte som deltakerne i Kompani Lauritzen.

– Jeg har fått tilbakemeldinger på at de kjenner meg igjen og at det er slik jeg er. De sier det med en humoristisk tone. Neida, jeg prøver å legge mest mulig fag inn i programmet slik at jeg har mitt i behold når jeg skal trene området, ler han.

Sesong to av Kompani Lauritzen skal nå rulle og gå utover hele våren. Om tidligere nevnte Vegard Harm eller andre kompani-rekrutter vokser med oppgavene, gjenstår å se. Skulle Aker derimot bli spurt om å være med i en sesong tre kommer han trolig til å si ja, medgir han.

– Men nå kan jeg si med en viss tyngde at min egen beredskap svikket. Jeg var ikke forberedt på oppmerksomheten som fulgte med min rolle i programmet, sier han.

ILLUSTRASJONSBLIDE

DETTE ER TRUSLENE MOT NORGE

Per nå er det ingen umiddelbar militær trussel mot Norge. Derimot er pandemi, medisinmangel og digitale angrep blant de mest alvorlige hendelsene som kan ramme Norge.

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Fredrik Ringnes

Det fastslo Direktoratet for samfunns-sikkerhet og beredskap (DSB) i sin risikoanalyse som ble utgitt i februar 2019. Rapporten forsøkte å besvare følgende spørsmål: Hva er de alvorligste hendelsene som kan ramme Norge? Hvor sannsynlige er de, og hvilke konsekvenser kan de få?

– Til tross for inngående analyser av risiko og sårbarhet, vil det alltid være usikkert hva som vil skje i framtiden. Vi kommer til å bli overrasket igjen, sa Cecilie Daae, daværende direktør i DSB, i forbindelse med fremleggelsen av rapporten.

SKREMMENDE RETT

Da spådde de at konsekvensen av en pandemi i Norge som beskrevet i scena-

rioret i rapporten, vil bli svært store med om lag 8 000 dødsfall, 35 000–40 000 sykehusinnleggelse, svært store økonomiske tap og sosiale og psykologiske reaksjoner i befolkningen.

Ett år etter fikk de skremmende rett da korona-pandemien traff hele verden, inkludert Norge. Heldigvis har de så langt bommet på antall døde og antall sykehusinnleggelse i Norge, men pandemien herjer i store deler av verden og svært mange har dødd. Helsevesenet i noen land er på bristepunktet av hva de kan håndtere.

I «Analyser av krisescenarioer 2019» analyserte DSB 25 store sektorovergrepene hendelser. Dette er tenkte, uønskede scenarioer. Disse hendelsene berører flere myndigheters ansvarsom-

råder, og de kan dermed falle mellom flere stoler med hensyn til forebygging og beredskap. Krisescenarioene tar for seg de mest komplekse hendelsene som kan ramme samfunnsverdier som liv og helse, økonomi, natur og kultur, demokratiske verdier og territoriell kontroll.

UTFORDRENDE TRUSSELBILDE

Etterretningstjenesten gir årlig ut trusselvurderingen «Fokus».

– Det mest slående ved trusselbildet Norge står overfor ved inngangen til 2021, er det store spennet. De tradisjonelle sikkerhetsutfordringene er endret, samtidig som nye kommer til. Kombinasjonen av ulike virkemidler, sivile og militære, åpne og fordekte, i det fysiske så vel som i det digitale rom, gjør trussel-

bildet utfordrende og sammensatt, sier viseadmiral Nils Andreas Stensønes, sjef for Etterretningstjenesten i sin innledning til Fokus-rapporten, som du kan lese i sin helhet på Forsvarets sine nettsider.

Sjefen for E-tjenesten viser til at stormaktens bruk av ulike virkemidler gjør at skillet mellom statssikkerhet og samfunnssikkerhet blir mindre tydelig.

– Sikkerhetsutfordringene er sektorovergrepene. Spesielt i det digitale rom brukes virkemidlene kontinuerlig, tilpasset situasjon og spenningsnivå. Det understreker behovet for tett og godt samarbeid mellom Norges hemmelige tjenester, politi, forsvar og øvrige myndigheter, sier Stensønes.

RUSSLAND OG KINA

I Fokus-rapporten vises det til at utenlandsk etterretnings- og påvirkningsaktivitet forblir en betydelig trussel mot Norge og norske interesser. Stortings- og sametingsvalget høsten 2021 er et nærliggende tilfelle der Norge kan bli utsatt for forsøk på påvirkning.

Russland har gjennomført påvirkningsoperasjoner under både europeiske og amerikanske valg, blant annet gjennom nettverksoperasjoner, provokasjoner og koordinert spredning av feilinformasjon. Atferden har ikke blitt endret av avsløringer.

Også Kina gjør framstøt for å påvirke politiske prosesser i vestlige land. Bruk av økonomiske maktmidler, som insentiver,

· I tillegg til DSBs risikoanalyse gir også Etterretningstjenesten, politiets sikkerhetstjeneste og Nasjonal sikkerhetsmyndighet ut rapporter årlig som ser nærmere på offentlige trussel- og risikovurderinger.

· Etterretningstjenesten (E-tjenesten) er Norges utenlands etterretningstjeneste. I den årlige trusselvurderingen «FOKUS» gir E-tjenesten sin analyse av status og forventet utvikling innenfor tematiske og geografiske områder som tjenesten vurderer som særlig relevant for norsk sikkerhet og nasjonale interesser.

· Politiets sikkerhetstjeneste (PST) er Norges nasjonale innenlands etterretnings- og sikkerhetstjeneste underlagt justis- og beredskapsministeren. PSTs årlige trusselvurdering er en del av tjenestens åpne samfunnskommunikasjon der det redegjøres for forventet utvikling i trusselbildet.

· Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er Norges fagmyndighet for forebyggende nasjonal sikkerhet. «Risiko»-rapporten er NSMs årlige vurdering av risikobildet for nasjonal sikkerhet.

PÅVIRKNING

Stortings- og sametingsvalget høsten 2021 kan bli utsatt for forsøk på påvirkning. Bildet er fra Stortingets rekonstruksjon av det gamle riksvåpenet.

press og straffereaksjoner er utstrakt, og bruken av desinformasjon er trappet opp under koronapandemien.

Rapporten trekker også frem faren for terrorangrep og viser til at i 2020 økte antall islamistiske terrorangrep i Vesten for første gang siden 2017, samt at terrortrusselen fra høyreekstremister er økende.

KARTLEGGER INFRASTRUKTUR

I rapporten Nasjonal trusselvurdering 2021 fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST) oppsummerer man med at flere lands etterretningstjenester vil det kommende året bruke store ressurser på etterretningsaktivitet i Norge. Formålet er å innhente informasjon og påvirke beslutninger. Russiske og kinesiske tjenester vil utgjøre den største trusselen.

Nettverksoperasjoner vil utgjøre den største delen av russisk og kinesisk etterretningsaktivitet mot Norge. Digital spionasje er kostnadseffektivt og innebærer liten risiko sammenlignet med andre etterretningsmetoder.

I 2021 vil fremmede staters etterretningstjenester kartlegge norsk infrastruktur og forsøke å rekruttere kilder. Russiske

etterretningsoffiserer vil bruke mye tid på å pleie kontakt med personer i Norge.

Gjennom oppkjøp og investeringer i norsk næringsliv kan fremmede stater få tilgang til informasjon og innflytelse som det ikke er i Norges interesse at de får. Flere stater vil det kommende året forsøke å skaffe teknologi i Norge som de ikke har lov til å kjøpe. Saken om Bergen Engines er et eksempel på dette. Nylig ble det kjent at Rolls-Royce har inngått en avtale om å selge Bergen Engines til det russiske selskapet TMH International. Skulle salget gå igjennom, vil det bety at Sjøforsvaret blir avhengig av et russiskkontrollert selskap for drift og vedlikehold av en rekke fartøyer, inkludert nye kystvaktfartøyer. Det mener mange vil gi det russiske selskapet tilgang til avansert motorteknologi som gjør fartøyer både raskere og mer stillegående.

EKSTREMISME

Ekstrem islamisme og høyreekstremisme forventes fortsatt å utgjøre de største terrortruslene mot Norge. Det vurderes som mulig at både ekstreme islamister og høyreekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge det kom-

mende året. NSM trekker i sin rapport frem både et skjerpet digitalt risikobilde, økt risiko som resultat av pandemien og sammensatte trusler som utfordringer i risikobildet.

– Trusselaktører forsøker å utnytte sårbarheter i våre viktigste funksjoner, virksomheter og systemer. Det gjør de ved hjelp av et bredt utvalg virkemidler, som for eksempel avlytting, fysisk inntrenging, verving, oppkjøp og angrep via internett. Dette skaper et komplekst og skjerpet nasjonalt risikobilde, sier direktør Kjetil Nilsen i NSM til egne nettsider.

DIGITAL RISIKO

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) vurderer de viktigste utfordringene til å være at det digitale risikobildet er skjerpet, pandemien har gitt økt risiko og at sammensatte trusler gjør oss sårbare.

Koronapandemien har resultert i raskt endrede behov for nye digitale løsninger som fjerntilgang og hjemmekontor. Dette har skapt endrede sårbarheter. Samtidig ser NSM at sammensatte trusler, ofte omtalt som hybride trusler rammer på tvers av sektorer og nivåer.

HVA ER EGENTLIG BEREDSKAP?

Historien viser at uforutsette hendelser skjer, men hva ligger egentlig i begrepet beredskap? Hvordan håndterer vi truslene mot Norge og hvilken rolle har Heimevernet i dette?

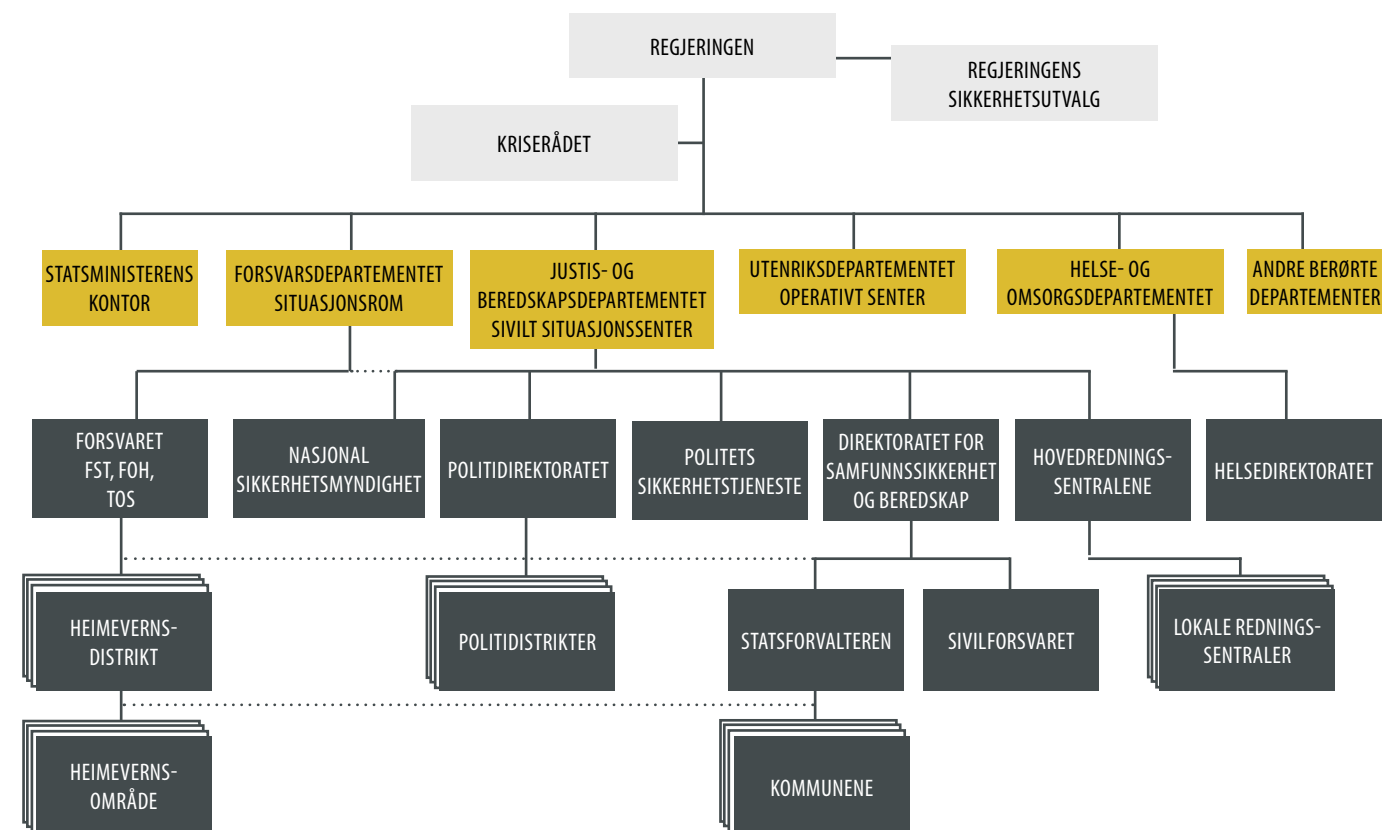
TEKST: Karoline Lillemo FOTO: Tore Ellingsen og Marius Kaniewski

GJERDRUM: Heimevernet bisto politiet etter leirraset i Gjerdrum.

FORSVARETS OPERATIVE HOVEDKVARTER (FOH)

- FOH planlegger norske militære operasjoner.
- De har den overordnede kommandoen og kontrollen over militære aktiviteter i Norge og i utlandet.
- FOH setter sammen oppdaterte situasjonsbilder som de deler med resten av Forsvaret og med NATO.

Beredskap handler om å være forberedt på det uforutsette, og gjennom øving og trening blir man det.

Det norske forvaltningssystemet består av ulike sektorer med hver sin minister som øverste ansvarlige. Hver sektor har ansvar for å forebygge og håndtere kriser på alle nivåer. Fra departementene, via fylkene og ned til kommunene. Justis- og beredskapsdepartementet har et spesielt samordningsansvar på sentralt nivå. Det samme ansvaret har Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) på etatsnivå. På regionalt nivå er det statsforvalteren som skal samordne, mens kommunene gjør det på lokalt nivå.

Samordningen innebærer å ha oversikt og å se beredskap i en sammenheng.

Forsvaret skal kunne bistå de sivile myndighetene ved behov, bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver.

HVS ROLLE I MILITÆR BEREDSKAP

Om det skulle oppstå en væpnet konflikt, er HV raskt på plass med sine 40 000 soldater og vil kunne bidra med innsats over lengre tid. En av Heimevernets hovedoppgaver er vakthold og sikring av viktige militære og sivile objekter. Samt gjennomføring av overvåking og kontroll for å bygge situasjonsbilde, sikre fremføringsakser, forsyningsakser, mottak av allierte, forsterke grensevakt og beskytte egne og allierte styrker.

– Heimevernet har et system som gjør at de er raskt på plass når noe skjer. De

kjenner sine nærområder og har kort reaksjonstid. Uansett om det er terrorangrep eller naturkatastrofe vil tida være den viktigste faktoren. Heimevernet har da helt klart en viktig rolle i den nasjonale beredskapen, sier oberstløytnant Eirik Bøifot, assisterende sjef joint operations cell (JOC) ved Forsvarets operative hovedkvarter (FOH).

HVA ER TOTALFORSVARET?

Totalforsvaret er samfunnets samlede beredskapsressurser for å håndtere kriser. Med andre ord handler det om hvordan alle som jobber med beredskap i Norge kommer sammen for å håndtere de aller vanskeligste krisene. Totalforsvaret omfatter hele bredden – fra det militære forsvaret, sivile myndigheter, næringsliv og organisasjoner, til den enkelte innbygger.

Forsvaret er avhengig av sivile ressurser for å kunne være operativ. Det skal være gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunn i hele krisespekteret fra fred til krise og krig. I en krise/krigssituasjon vil Forsvaret trenge støtte. Derfor har sentrale sivile aktører som kommuner, sykehus, transportetater og matleverandører viktige roller. Sivilt-militært samarbeid omfatter også samarbeid mellom sivile og militære myndigheter som ikke er direkte knyttet til dette. Et eksempel er Kystvaktens ivaretagelse av fiskeri- og miljøoppsyn.

HVS ROLLE I SIVIL BEREDSKAP

Forsvaret kan etter anmodning bistå politiet og øvrige sivile myndigheter for å ivareta samfunnssikkerheten når de sivile ressursene ikke strekker til, for eksempel

DIREKTORATET FOR SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP (DSB)

- DSB er de som koordinerer sivile beredskapsaktører i en krise. De fleste større kriser i samfunnet involverer mange forskjellige aktører fra ulike miljøer og myndigheter.
- Siviltforsvaret er også en del av DSB og har 20 distrikter over hele landet. Ansatte og 8000 tjenestepiktige støtter kommuner og nødretter når deres egne ressurser ikke strekker til. DSB har også ansvaret for Nødnett, som sikrer god kommunikasjon mellom nød- og beredskapsetatene.
- Som fagmyndighet for blant annet brann og redning, farlige stoffer, eksplosiver og elsikkerhet, vil DSB ha ulike roller i beredskapen avhengig av hvilken krise eller hendelse det er snakk om.

”

– HV har både kompetanse og ressurser som på mange måter utfyller den sivile beredskapen, og som er svært nyttig i veldig mange krisesituasjoner.

Elisabeth Aarsæther, direktør i DSB

ved naturkatastrofer, ulykker og alvorlige kriminelle handlinger som terror. Politiet og øvrige sivile myndigheter har ansvaret for å håndtere slike hendelser. Forsvaret har da en bistandsrolle.

Heimevernet er ofte de første fra Forsvaret til å bidra i sivile kriser med både materiell- og personellressurser. HV har lokal tilstedeværelse og lokalkjennskap, trente mannskaper og et etablert samarbeid med sivile myndigheter.

Noen avdelinger i Forsvaret, eksempelvis Forsvarets helikopterkapasitet, har dedikerte oppdrag mot beredskap som innebærer at politiets behov for bistand er delvis bestemmende for organisering, utrustning, bemanning og trening av dem.

Heimevernet ivaretar kontakten mellom Forsvaret og sivilsamfunnet gjennom deltakelse i beredskapsrådene i de ulike fylkene og kommunene. På den måten bidrar HV til å sette sammen situasjonsbildet i en krisesituasjon.

– HV har både kompetanse og ressurser som på mange måter utfyller den sivile beredskapen, og som er svært nyttig i

veldig mange krisesituasjoner. I det siste har vi blant annet sett at HV har bidratt vesentlig i håndteringen av både pandemien og Gjerdrumskredet, sier Elisabeth Aarsæther, direktør i DSB.

HJEMLER FOR OPPDRAG

Bistandsinstruksen sikrer at beslutninger om bistand fra Forsvaret til politiet kan brukes så raskt som mulig i en krisesituasjon. Alle beslutninger om anmodning og innvilgelse av bistand blir tatt hos Forsvarets operative hovedkvarter og i det relevante politidistriktet eller Politidirektoratet. Det er politimesteren i sitt distrikt som vurderer behovet for støtte fra Forsvaret.

Politiet kommer med en forespørsel til FOH som da tar den endelige beslutningen om bistand. FOH ser da på om det er hjemler for det, hvilke ressurser de har å spille på og om de har lov.

HV blir ikke bedt om å bidra før andre sivile, både offentlig og private, ressurser er uttømt eller utilgjengelige. Noen ganger er det også slik at HV har en myndighet som ingen andre tilgjengelige sivile ressurser har.

– Som det lille landet vi jo faktisk er, må vi bruke ressursene våre på en smart og effektiv måte og det handler ikke minst om sivilt-militært samarbeid, avslutter Elisabeth Aarsæther, direktør i DSB.

FORSVARETS HOVEDOPPGAVER

- Sikre troverdig avskrekking med basis i NATOs kollektive forsvar.
- Forsvare Norge og allierte mot alvorlige trusler, anslag og angrep, innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar.
- Avverge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser med nasjonale ressurser, herunder legge til rette for alliert engasjement.
- Sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom overvåking og etterretning.
- Hevde norsk suverenitet og suverene rettigheter.
- Ivareta myndighetsutøvelse på avgrensede områder.
- Delta i flernasjonal krisehåndtering, herunder fredsoperasjoner.
- Bidra til internasjonalt samarbeid på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området.
- Bidra til ivaretagelse av samfunnsikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver.

KILDE: www.regjeringen.no

ALLTID BEREDT

Heimevernet er Norges største beredskapsorganisasjon, men føler heimevernssoldatene seg forberedt?

TEKST: Madeleine Skogstad FOTO: Samuel Andersen og Øyvind Bratt

To HV-soldater som har reflektert rundt dette er Aleksander Millang (37) fra Sør-Hålogaland heimevernsdistrikt 14 og Håkon Mudenia (24) fra Finnmark heimevernsdistrikt 17. De har de siste månedene kjent på kroppen hva beredskap betyr når de har stått på grensa til Sverige og Finland.

DELTAKELSE I FORSVARET

Aleksander Millang har siden han trente til internasjonale operasjoner ved Stormeskadron 4 på Setermoen i Troms, vært veldig bevisst på sin tilknytning til Forsvaret og beredskapen. Derfor betyr det mye for han å kunne gi tilbake gjennom å tjenestegjøre i Heimevernet, både gjennom området og innsatsstyrken som sersjant og lagfører.

På Millangs kontor henger det et diplom som tilhører hans farfar, sersjant Rolf Millang. Det hedrer hans innsats under andre verdenskrig og er underskrevet av daværende forsvarssjef, kronprins Olav.

– Jeg tar ikke min frihet, min stemmerett eller min families velferdsgoder for gitt. Det ligger til grunn for min motivasjon ved tjenestegjøring i Heimevernet, forteller Millang med stolthet.

BRUKEN AV FØRSTEGANGSTJENESTE

Ledende menig Håkon Mudenia er nyinnrullert i Heimevernet og tjenestegjorde som troppsassistent i 2. bataljon på Skjold i Troms under førstegangstjenesten. Han regner med å få en lignende stilling i Heimevernet.

– Med en så profesjonell utdanning jeg og andre i førstegangstjenesten får, tror jeg Heimevernet er godt forberedt for fremtiden, poengterer Mudenia.

Å VÆRE BEREDT

Det Millang legger i begrepet «beredskap» er å planlegge nok til at man ikke blir overrasket.

– Det er viktig å planlegge selv om ikke ting går helt etter planen. Man skal ha gjort seg opp en formening om hva det er man skal gjøre, forteller sersjanten.

– Å være beredt på å sikre befolkningen vår er veldig viktig for meg. Og selv om jeg er en nesten forsvinnende liten brikke i det, tar jeg min del seriøst. Selve oppdraget er ikke hovedpoenget, det er det å alltid holde fast på gjennomføringen, mener Millang.

Han mener man løser oppdraget så godt som mulig med at laget er klart, man har tillit til ledelsen og folkene rundt seg.

I hverdagen, hvor man tar alt fra rennende vann til tilnærmet gratis helsehjelp for gitt, ønsker han å være en som gjør en forskjell og bidrar.

Han vil være en del av løsningen, ikke problemet.

– En del av Heimevernets fordel er at vi stiller med kjennskap til lokale forhold. Under løsning av grenseoppdraget har temperaturen vært nede på 38 minusgrader og da er det en fordel at vi har levd i dette klimaet hele livet. Forsvarets utstyr hjelper, forteller Mudenia.

GRENSEOPPDRAGET

– Grenseoppdraget er mitt første møte med HV og jeg visste ikke hva jeg gikk til

før vi møtte opp i garnisonen og fikk briefing. Jeg tenkte dette ble et oppdrag hvor jeg kunne bli kjent med organisasjonen, forteller ledende menig Mudenia.

– Da oppdraget kom var jeg rustet og klar. Jeg tok faktisk kontakt selv med heimevernsdistriktet for å tilby hjelp og ledet det første laget på grensen, bemerker Millang fra HV-14.

– Det er viktig å se helheten i hvorfor vi gjør dette og hvilken brikke akkurat du som HV-soldat spiller på grensen. For at jeg skal kunne løse oppdraget er det mange andre sivile i nærsamfunnet som gjør en innsats, blant annet arbeidsgiver, legger sersjanten til.

– Det er bra Heimevernet blir brukt til krisehåndtering. Med krisetrening vil Heimevernet være rustet til eventuelle krigshandlinger, selv om sannsynligheten er liten for at det skjer, fastslår Aleksander Millang.

Millang mener han er beredskapsklar takket være ledelsen både på distriktsnivå og områdenivå.

– HV-14 er drevet av dyktige ledere, både de som har vanlige jobber på siden og de som jobber fulltid. Jeg vil blant annet hedre områdesjef kaptein Morten Myrvang som jobber hardt for å skape et område som er beredskapsklart, er stolt over området sitt og kjenner en tilhørighet for området han er en del av, sier Millang.

– Jeg opplever at soldatene trener for lite, og det å sende ut godt over halve området mitt på grensen er en kvalitativ trening. Oppdraget har skapt et helt annet HV-område der både samholdet og forståelsen for hva vi holder på med er blitt bedre, forteller Myrvang, områdesjef i HV-14.

SERSJANT ALEKSANDER MILLANG

LEDENDE MENIG HÅKON MUDENIA

SAMHOLD

Millang har stått på grensa fire ganger og vært lagfører for fire forskjellige lag.

– Samholdet på grensa blir bare bedre og bedre. Lederstilen tilpasses ut i fra hvem man er med. Det er givende å tjenestegjøre med så mange forskjellige, men likevel ha ansvar for det samme oppdraget, fastslår Millang.

– Jeg blir utrolig stolt over å være en del av et samfunn som sammen bidrar til at vi skal overvinne krisen pandemien har gitt, konstaterer Millang.

– Det å stå sammen som en beredskapsorganisasjon fungerer veldig greit. Vi HV-soldatene har et godt samarbeid med politiet. Heimevernsområdet mitt prøver på fast makker så langt det er mulig. Jeg har hatt tre forskjellige makkere og det har gått veldig fint. Alle er motiverte og klare til å gjøre denne jobben, forteller Mudenia som står på grensen til Finland.

KOMMUNIKASJON

– Heimevernets egenart er lokalkunnskapen. Mange pendlere som passerer grensa fra Finland til Norge snakker ikke norsk. Fordelen med så mange samiske soldater i heimevernsområdet mitt er at de kan kommunisere med de på samisk, forklarer Mudenia.

Aleksander Millang i HV-14 jobber innenfor digitalisering og kommunikasjon i det sivile. Det er mer bruk for denne kunnskapen i Heimevernet nå enn før, da trusselbildet er blitt mer digitalt.

– Da covid-19 kom og jeg ble sendt på grensa var store deler av befolkningen redde fordi de ikke viste hva pandemien innebar og ikke minst signaleffekten av Heimevernet på grensa. De var kanskje sinte fordi de ble stoppet av oss, men da var det viktig å ta seg god tid til å snakke med dem og forklare at Heimevernet er en trygghet, avslutter Aleksander Millang.

”

– Jeg tar ikke min frihet, min stemmerett eller min families velferdsgoder for gitt.

Aleksander Millang

STOLT AV HEIMEVERNET

– Det spesialstyrkene omtaler som «jegerånd» er overførbart til Heimevernets «forsvarsvilje», skriver Gjert Grave, sjefssersjant i Heimevernet og tidligere operatør i Forsvarets spesialkommando.

TEKST: Gjert Grave FOTO: Karoline Lillemo og Theodor Grønnerød

2021 er beredskapsåret i Forsvaret og Heimevernet. Dette er forankret av både forsvarssjef og sjef HV. Hva betyr egentlig dette for den enkelte?

For Heimevernet som organisasjon betyr dette at vi i 2021 skal få det vi har til å virke enda bedre, ved blant annet omfordeling av materiell mellom distriktene, omvæpning og tette noe av kompetansegapet.

Beredskap betyr å være beredt, klar og forberedt. Det skal Heimevernet være, overalt og alltid. Det å være beredskapsklar har en pris både for arbeidsgivere og familien, i tillegg til deg som person. Det er mange som blir berørt i de ulike fasene når en krise inntreffer og en beredskap blir utløst. Det er viktig at den enkelte HV-soldat reflekterer over hva beredskap innebærer og hvordan dette kan påvirke hverdagen til den enkelte hvis behovet for mobilisering inntreffer. Som HV-soldat og befal er det viktig å ha en god dialog med menneskene rundt deg og synliggjøre hva det betyr å stå på beredskap i tillegg til å ha en sivil jobb utenom Heimevernet.

Jeg kommer fra et miljø i Forsvarets spesialkommando der beredskap er hele bærebjelken i den aktiviteten som gjennomføres. All aktivitet skal, og må være relatert til et planverk eller en beredskap som forvaltes. Trening og øving er standardisert for å få mest mulig effekt ut av tid og ressursene til disposisjon. Alt dette er overførbart til Heimevernet, herunder å være på beredskap, samt være beredskapsklar. Selv om tid og penger alltid vil være en annen faktor for Heimevernet.

For at Heimevernet skal ha en god beredskap, samt være beredskapsklar er det viktig at organisasjonen er landsdekkende,

lokalt forankret og desentralisert. Dette er faktorene som øker Heimevernets evne til å respondere godt når plikten kaller. Områdestrukturen er bærebjelken i Heimevernet. Distriktsnivå må legge til rette for at områdene har evne til selvoppsetting. Innsatsstyrkene er handlefriheten til Heimevernet og de utgjør en forskjell.

Det vi omtaler i spesialstyrkene som «jegerånd» er overførbart til Heimevernets «forsvarsvilje». Hva mener jeg med det? Jegerånden er en innbitt vilje til å løse oppdrag uavhengig av forutsetninger. Dette gjelder også forsvarsviljen i Heimevernet.

Forsvarsvilje står sterkt i Heimevernet og kommer tydelig frem når kriser inntreffer. Den har vært svært synlig under bistandsoppdrag til politiet og kommune under både pågående pandemi, samt leirrasen i Gjerdrum. Heimevernet blir synlig både i den nasjonale beredskapen og i totalforsvaret.

Det er betryggende å se dette i praksis og jeg blir rett og slett stolt av å være en del av Heimevernet.

Jeg opplever at det er mange utfordringer på veien både med oppfylging av personell, materiell og kompetanse. Jeg er trygg på at det jobbes knallhardt og godt på alle nivå for å vedlikeholde beredskapen i Heimevernet.

Heimevernet skal følge utviklingen og fornye seg innen materiell, teknologi og bekledning. Heimevernssoldater skal ha bekledning som er tilpasset oppdraget og klima.

Dette følger jeg personlig opp sammen med mange andre. Heimevernssoldater er vår beredskap og vår plattform og dermed vår viktigste ressurs.

Husk!
 Krisesituasjoner er uoversiktlige, og noen kan ha egeninteresser av å spre feilinformasjon. Vær derfor ekstra oppmerksom på at du får informasjon fra pålitelige kilder.

BEREDSKAP I NORSKE HJEM

Hva slags beredskap har egentlig vanlige folk?

*TEKST: Nina Heidenstrøm, seniorforsker ved Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet- Storbyuniversitetet
 FOTO: Mattias Müller, OsloMet og DSB*

I ett år har vi levd med den globale koronapandemien, og i perioder under de strengeste restriksjonene siden annen verdenskrig. Totalforsvarsprogrammet fra 2016 gir husholdningene en rolle i å sikre at Norge er forberedt på slike kriser. Det ble blant annet tydeliggjort da Direktoratet for samfunns-sikkerhet og beredskap (DSB) i 2018 sendte ut brosjyren «Du er en del av Norges beredskap» til hele befolkningen, med oppfordring til alle om å ha ressurser til å klare seg i opptil tre døgn. Men hva slags beredskap har egentlig vanlige folk?

MATERIELLE RESSURSER

I et forskningsprosjekt om norske husholdningers beredskap for brudd på kritisk infrastruktur, fant SIFO at de fleste har tilgang på litt tørrmat, stearinlys og fyrstikker, litt førstehjelpsutstyr, radio med batterier og

NINA HEIDENSTRØM

kokeapparat. Men det var bare én av dem vi snakket med som hadde lagret drikkevann. Hvorfor hadde ikke alle det? Jo, fordi de andre produktene stort sett var i bruk i det daglige, på camping- eller fjelltur, eller på hytta. De var anskaffet til dette, og ikke for å være forberedt på krise. Lagret drikkevann var derimot ikke en ressurs husholdningene så for seg å ha behov for i det daglige. De vurderte risikoen for vannmangel som så liten at de ikke anså det som nødvendig å bruke tid og plass på å lagre vann, særlig ikke hvis det måtte skiftes ut jevnlig.

I dagene etter den første nedstengingen i mars i fjor så vi tendenser til hamstring av særlig tørrvarer og toalett-papir. En spørreundersøkelse SIFO gjennomførte mellom 12.-16.mars viste imidlertid at tendensen var raskt synkende, etter myndighetene forsikret

om at tilgangen på dagligvarer ikke ville påvirkes. Undersøkelsen viste også at hele 85 prosent stolte på myndighetenes råd til befolkningen under pandemiens første fase.

KUNNSKAP OG SOSIALE NETTVERK

Vi tenker ofte på beredskap som noe materielt. DSBs brosjyre lister tingene du trenger for å klare deg i tre døgn. Men kunnskap og sosiale nettverk er vel så viktige beredskapsressurser. Det å ha opplevd kriser som begrenset tilgang til infrastruktur eller erfaring fra det norske friluftslivet, for eksempel, er viktige beredskapskompetanser. Munnbind er et aktuelt eksempel på hvorfor slik kompetanse er så viktig. Det siste året har vi

sett utallige eksempler på feilbruk; under nesen, av med munnbindet for å hoste, av og på med samme engangsmunnbind, og hender som helt automatisk stadig retter på munnbindet. Riktig bruk av materielle ressurser er kjempeviktig for beredskapen, og den kompetansen følger ikke nødvendigvis av det å eie tingen og ha lest bruksanvisningen.

Koronapandemien har også vist oss betydningen av sosiale nettverk. Hvis vi blir syke, er i karantene, eller isolasjon, har vi behov for hjelp til å handle dagligvarer eller viktige medisiner. Streng restriksjoner reduserer også plattformer for sosial kontakt. Familierelasjoner, vennskap og nabolag hadde stor betydning

DITT EGET BEREDSKAPSLAGER

Nedenfor er et eksempel på hva man kan ha i hus for å klare seg selv i tre døgn.

Kilde: DSB | Råd om egenberedskap

- 9 liter vann per person
- To pakker knekkebrød per person
- En pakke havregryn per person
- Tre bokser middagshermetikk eller tre poser tørrmat per person
- Tre bokser pålegg med lang holdbarhet per person
- Noen poser tørket frukt eller nøtter, kjeks og sjokolade
- Medisiner du er avhengig av
- Ved-, gass- eller parafinovn til oppvarming
- Grill eller kokeapparat som går på gass
- Stearinlys, lommelykt med batterier, parafinlampe
- Fyrstikker eller lighter
- Varme klær, pledd og sovepose
- Førstehjelpspakke
- Batteridrevet DAB-radio
- Batterier, batteribank og mobil-lader til bilen
- Våtservietter og desinfeksjons-middel
- Tørke-/toalettpapir
- Litt kontanter
- Ekstra drivstoff og ved/gass/parafin/rødsprit til oppvarming og matlaging
- Jod-tabletter for gravide, ammende og barn under 18 år.

NETTVERK: Beredskapsnivået i husholdningene varierer mellom by og land. På landet er det tettere sosiale nettverk og god kjennskap til lokalområdet.

for å klare seg gjennom en krise, og for å formidle informasjon og kunnskap. Vi vet imidlertid at unge voksne og husholdninger har både dårlig råd og færre sosiale ressurser å trekke på.

FORSKJELLER MELLOM BY OG LAND

Beredskapsnivået i husholdningene varierer mellom by og land. I rurale strøk bor mange i eneboliger med alternativ oppvarming og god lagringsplass til materielle ressurser. De har også mange og tette sosiale nettverk og god kjennskap til lokalområdet. I urbane strøk bor flere i små leiligheter uten lagring og med strøm som eneste energikilde. De sosiale nettverkene er færre og svakere i byen.

De rurale husholdningene mente også selv at de var godt forberedt, og kunne klare seg flere uker alene. De mente også at det ville ta lang tid før de fikk hjelp av myndighetene. Husholdninge-

ne i urbane strøk mente selv at de var dårlig forberedt og stolte på at myndighetene ville bistå dem raskt.

BEREDSKAP ER MER ENN MATERIELLE RESSURSER

Når vi skal utforme fremtidens beredskap for husholdningene er vi nødt til å tenke på mer enn materielle ressurser, og forstå beredskap også som noe sosialt og kulturelt. Vi trenger praktiske ferdigheter for å bruke de materielle ressursene vi har tilgang på, og vi trenger uformelle nettverk for å formidle informasjon og for å dele på de materielle ressursene.

Vi trenger også å forstå at selv om ikke norske husholdninger tenker så mye på beredskap, så kan de være ganske godt forberedt likevel. Gjør vi dette får vi bedre grep om norske husholdningers beredskap, og blir bedre på å rette myndighetenes innsats og ressurser dit de virkelig trengs.

SLIK LAGRER DU VANN RIKTIG

Lagrer du vann riktig, kan det lagres i årevis og fortsatt være trygt å drikke.

TEKST: sikkerhverdag.no FOTO: DSB

For å dekke grunnleggende behov for vann, anbefales det å lagre ni liter vann per person i husstanden.

RENGJØR FLASKER

For å sikre best mulig holdbarhet på vannet ved lagring, bør du vaske flaskene/dunkene med såpe og vann og skylle dem. Tilsett deretter to korker husholdningsklorin per 10 liter vann. La det stå i minst 30 minutter før du skyller godt.

KALDT VANN

Etter rengjøring fyller du flaskene eller dunkene helt fulle med vann fra springen. La vannet renne helt til det er kaldt, slik at du lagrer «nytt» vann. Varmt vann anbefales ikke som drikkevann, da varmt vann frigjør metaller fra rørrnett.

MØRKT OG KJØLIG

Vann skal helst lagres på et mørkt og kjølig sted uten direkte sollys. Sollys og høy temperatur kan langsomt bryte ned plastbeholdere slik at det blir lukt og smaksstoffer i vannet. Det kan også føre til vekst av alger.

Vannbeholdere skal ikke oppbevares i rom hvor bensin, plantevernmidler og andre lignende stoffer oppbevares. Årsaken er at

damp fra disse kan trenge inn i plast. Frost gjør at vannet fryser. Det kan ødelegge en full flaske, selv om vannkvaliteten ikke nødvendigvis blir dårligere.

KAN STÅ I ÅREVIS

Hvis vannet er tappet på godt rengjorte beholdere og vannet er av god kvalitet – som det meste av norsk drikkevann er – kan vannet stå i årevis uten at det blir farlig å drikke det. Med tiden vil stoffer fra plastbeholdere lekke ut i vannet. Det vil påvirke smaken på vannet, men vannet er ikke farlig å drikke.

For å sikre god smaks kvalitet, bør du bytte vannet en gang i året. Du kan også vurdere å lagre vann på glass. Sammenlignet med plastbeholdere er glass tettere og mindre utsatt for inntrengning av lukt. Litt rar smak eller lukt har imidlertid ikke noe å si for helsen.

BUTIKKVANN

Du kan også kjøpe vann og lagre det. At butikkvann har holdbarhetsdato handler mest om at produsentene kan garantere innholdet slik de fremstiller det. At vannet etter hvert kan få en emmen smak fordi flasken ikke er helt tett – og plasten kan avgi smak på vannet – betyr ikke at vannet er helseskadelig å drikke.

EN NY GENERASJON LEDERE

Snøen daler ned over kommende lagførere som trener ved Terningmoen leir. Engasjerte soldater fra Hæren deltar på lagførerkurs der majoriteten av instruktørene kommer fra Heimevernet.

TEKST og FOTO: Sindre Gumø

I det hvite landskapet forflytter et titalls soldater seg taktisk i lendet. Et felles lagførerkurs mellom Hæren og Heimevernet er i gang. Det er førstegangstjenestegjørende fra Kompani Østerdalen (KPØ), Cyberforsvaret (CYFOR) og Kompani G (KPG) som deltar på kurset. Soldatene skal utdannes i ledelse, undervisnings- og instruksjonslære, soldatferdigheter og en rekke andre emner nødvendig for å kunne lede som lagførere.

Stabssersjant Kristoffer Øyan sitter ved bålet og ser ut mot øvingsfeltet. Øyan er kurs-offiser på Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) og har ansvaret for utførelsen av kurset. Med seg på laget har han veiledere og instruktører fra Oslo- og Akershus heimevernsdistrikt 02 og Opplandske heimevernsdistrikt 05, HVSKS, KPG og Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte (FKL).

– At Hæren og Heimevernet samarbeider under dette lagførerkurset gagnar begge. Vi tilbyr kompetanseheving til Hærens soldater i førstegangstjenesten, som etter endt kurs vil returnere til deres hjemmeavdelinger. Der vil de bruke den nye erfaringen sin, før de omsider overføres til Heimevernet som lagførere senere, forklarer han.

ET ENORMT ENGASJEMENT

«Dekke, dekke, dekke!» og «bravo rykker frem!» ljoer i hele området. Siden kurs-elevne er soldater i førstegangstjenesten, er gjennomsnittsalderen på deltakerne noe lavere enn det Øyan og kursveilederne er vant til.

– Et ungt publikum er for oss relativt uproblematisk. Elevene som er her i løpet av disse ti dagene er både utrolig engasjerte og mottakelige for det vi lærer bort. Det kan faktisk være at motivasjonen er på et enda høyere nivå her enn til vanlig også.

Er det noe det ikke er mangel på, så er det innsats, forteller Øyan fornøyd.

Røde patroner fordeles innad i de ulike kohortene og soldatene klargjør våpen før videre trening. Menig Halvar Mæhre hjelper makkeren sin med en MP5. Til vanlig tjenestegjør Mæhre hos Cyberforsvaret, og han ser frem til å ta med seg ny og viktig lederkunnskap tilbake til sin avdeling. Han har selv familie som er i Heimevernet og hadde høye forventninger til instruktørene.

KURS: Hæren og Heimevernet samarbeider om å utdanne lagførere til Forsvaret.

– Heimevernet bidrar utrolig positivt. De har mye god og variert kunnskap og spesielt masse erfaring om ledelsesstruktur. Det er akkurat den type kompetanse vi trenger å ta med oss videre, når vi omsider skal lede våre lag og tropper, forklarer Mæhre.

– Det å komme ut hit, grave grop, besvare ild, planlegge ordre og lære hvordan troppssjefer utfører oppgavene sine er utrolig gøy, legger han til.

TRYGGE OMGIVELSER

Kursdeltakere Emilie Andersson og Thea Hem sitter i stilling og ser ut i dyp skog. Det å skulle gi ordre og ha et betydelig ansvar for mange personer samtidig kan være både utfordrende og ukomfortabelt. Hvordan leder man egentlig på en bra

måte? Hvordan oppleves jeg som lagfører? – Gjennom hele kurset har det følt trygt å prøve og feile. På vårt lag har vi hatt en regel om at dersom noen gjør en feil, gir vi applaus, smiler Hem.

– I begynnelsen var jeg litt sjenert. Her er det mange mennesker med stor kunnskap samlet på ett sted. Det kan være utfordrende å ta lederrollen i en situasjon der du vet medsoldatene dine har mer er-

faring enn deg selv, men slik er det bare. Instruktørene er også utrolig kunnskapsrike, så etter å ha deltatt på lagførerkurset har vi fått et langt bedre grunnlag til å lede, avslutter Andersson.

Ordningen er fortsatt under utvikling, men det gunstige samarbeidet mellom Hæren og Heimevernet vil være et fast innslag i årene som kommer. Dermed er en ny generasjon ledere godt på vei inn i Heimevernets styrkestruktur.

SVEKKER BEREDSKAPEN

Mobbing og seksuell trakassering i Heimevernet kan i verste fall svekke beredskapen. Uten å ta vare på menneskene, er ikke HV i stand til å løse sine oppdrag.

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Joakim Salmelid

Forsvaret skal være et sted hvor man tar vare på hverandre og møter hverandre med åpenhet, vidsyn, respekt, ansvar og mot. Dette gjelder også i Heimevernet. Med flere kvinner på vei inn i Heimevernet, er det blitt stadig mer viktig å understreke at det er nulltoleranse for mobbing og seksuell trakassering.

22. februar fikk forsvarssjef Eirik Kristoffersen overlevert svarene fra undersøkelsen om mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret (MOST-undersøkelsen) utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI). Undersøkelsen ble gjennomført høsten 2020 av Forsvaret selv og er en oppfølging av tilsvarende undersøkelse i 2018.

22 PROSENT

Undersøkelsen fra 2020 viser at mobbing og seksuell trakassering forekommer i alle aldre, blant begge kjønn. Tallene er spesielt høye for unge kvinner. Et stort flertall av disse opplever seksuell trakassering i tjenesten eller på arbeidsplassen.

Til sammen 22 prosent av Forsvarets ansatte oppgir å ha opplevd en eller annen form for seksuell trakassering i løpet av det siste året. Særlig unge kvinnelige elever og studenter er den personellgruppen der tallet er desidert høyest.

73 prosent av de kvinnelige studentene eller elevene i Forsvaret oppgir å ha blitt utsatt for enten kjønnstrakassering, seksuell oppmerksomhet, seksuelle huskereglere, seksuelt press eller seksuelt overgrep.

Når det gjelder resultatene rundt spørsmål om mobbing, er fordelingen lik resultatene på seksuell trakassering når det gjelder kjønn og aldersgrupper.

Totalt 11 prosent oppgir å ha opplevd en eller annen form for mobbing de siste seks månedene. Mest opplever unge kvinner under 30 år, der det er menige og lærlinger som opplever mest, og offiserer og sivilt ansatte minst.

MÅ HA FOKUS PÅ SAKEN

– Jeg synes det er bekymringsverdig at tallene i undersøkelsen viser så lite utvikling i positiv retning. Det betyr at problemene fortsatt eksisterer og at tiltakene som er gjort til nå har hatt lite påvirkning, sier generalmajor Elisabeth Michelsen, som er sjef for Heimevernet.

Hun synes det er bra at forsvarssjef Eirik Kristoffersen setter fokus på MOST.

Selve styrkestrukturen i Heimevernet har ikke deltatt i studien, bare de fast ansatte og de som er inne til førstegangstjenesten i Forsvaret. Men som kjent «arver» Heimevernet soldatene fra alle forsvarsgrener inn i styrkestrukturen, derfor er fokus på å hindre mobbing og seksuell trakassering vel så viktig i Heimevernets styrkestruktur.

– HV er et resultat av soldater produsert i forsvarsgrenene. Derfor må vi sammen med Hæren, Luftforsvaret og Sjøforsvaret ha fokus på MOST i helheten av verneplikten. For Heimevernet sin del så handler det om å ha fokus på saken i alle arenaer der vi driver trening, øving og operasjoner. Det gjelder når vi har kontakt med vår styrkestruktur, så vel som de som jobber i HV til daglig.

– Det handler om å etterleve våre verdier og faktisk sette seg inn i hva verdiene betyr for den enkelte, sier HV-sjefen, som mener temaet må få større oppmerksomhet når HV-soldatene er inne til trening.

– Det må være en naturlig del av øvelser og treninger fremover at vi også snakker om holdningene våre og hvordan vi etterlever de og verdiene.

NULLTOLERANSE

Totalt er forekomsten av både mobbing og seksuell trakassering noe lavere i 2020 enn i 2018. Nedgangen er størst blant menn i den yngste aldersgruppen. Forsvaret har nulltoleranse for mobbing og seksuell trakassering. Det målet står fortsatt.

– Vi må ikke la dette bli en sak vi bare snakker om når svarene på undersøkelsene kommer. Det er noe vi må snakke om hele tiden og ha et vidt fokus på. Det er viktig fordi vi ønsker et økt mangfold og gjennom det økte mangfoldet så er det både kvinner, menn og andre minoritetsgrupper som skal respekteres. Får vi ikke det til, så vil det gå ut over beredskapen, fastslår HV-sjefen.

SLIK VARSLER DU OM MOBING OG SEKSUELL TRAKASSERING:

Opplever du, eller observerer mobbing, trakassering eller andre kritikkverdige forhold er det viktig at du sier fra til nærmeste leder eller varsler.

Varslingstelefonen kan ringes anonymt på 800 89 666, og den er gratis.

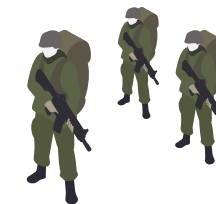
Er du i tvil om forholdet du kjenner til er innenfor regelverk eller etiske retningslinjer, kan du ringe varslingstelefonen for rådgivning.

VARSLINGSKANALER:

- Tjenestevei
- Meld inn via mobilappen «ForsvaretRAPP» (last ned gratis på Android eller iPhone)
- Fast ansatte kan rapportere via Forsvarets integrerte forvaltningssystem (FIF)
- Send epost til: forsv.varslingskanal@mil.no

Les mer om Forsvarets varslingskanal på forsvaret.no/kontakt/varslingskanalen

HVSKS er Heimevernets våpenskole. Årlig utdanner de omlag 2000 befal gjennom en rekke ulike fagkurs, spesialistkurs, lederskapsutdanning og evalueringskurs.

FYSISK YTEEVNE OG OVERSKUDD TIL LÆRING

Bør alle kurs i Heimevernet ha krav om bestått fysisk test?

TEKST OG FOTO: Eivind Sæther, Heimevernets skole- og kompetansesenter

Ved Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) utdannes primært befalet i Heimevernet, disse skal være i stand til å lede soldater både under trening, krise og krig. Oppgjennom tidene har det vært forskjellig tilnærming til fysiske tester som forutsetning for å få delta på kurs.

Kurset for skarpskyttere og jegere har krav om sju km pakningsløp. De må ha god utholdenhet og bære tungt utstyr over lang avstand. Løpet består om man klarer å løpe sju kilometer i feltuniform med en sekk som veier 22 kilo under 52 minutter. Her testes utholdenheten til soldaten bedre over tid og avstand, enn for eksempel Bip-testen. De som tar kurset skal ta vare på sine menn og kvinner i oppdragsløsning, selv om det er langt å gå. Dette krever mentalt overskudd til ledelse og ikke fysisk utmattelse.

Erfaringer gjort ved HVSKS tilsier at det er en sammenheng mellom fysisk yteevne og evnen til å ta til seg læring over tid. Kursene ved skolen er stort sett ti dager. Det er gjort forsøk de to siste årene med pakningsløp på videregående lagførerkurs jeger. Det er notert ned resultatet etter pakningsløpet, og det er sammenlignet med hvordan elevene tar til seg læring og

klarer å omdanne informasjonen de får til praksis underveis i kurset. Det viser en helt tydelig sammenheng.

Burde man legge en fysisk test på alle kursene vi gjennomfører i HV? De ansatte testes i 3000 meter årlig, dette er med treningstøy og ikke i arbeidsuniform. På noen kurs er det en økt med fysisk aktivitet. Det er for å tenke på litt annet enn det kurset dreier seg om. Det er en stor omveltning av hverdagen å sitte å ta til seg læring ti dager i strekk.

Burde alt befal i HV ta fysisk test? Dersom kroppen er vant til å prestere fysisk blir ikke dette en hemske når det mentale i tillegg settes på prøve. Jo lengre man er vant til å tøy kroppen, jo lengre tid kan man løse oppdrag før man trenger restitusjon.

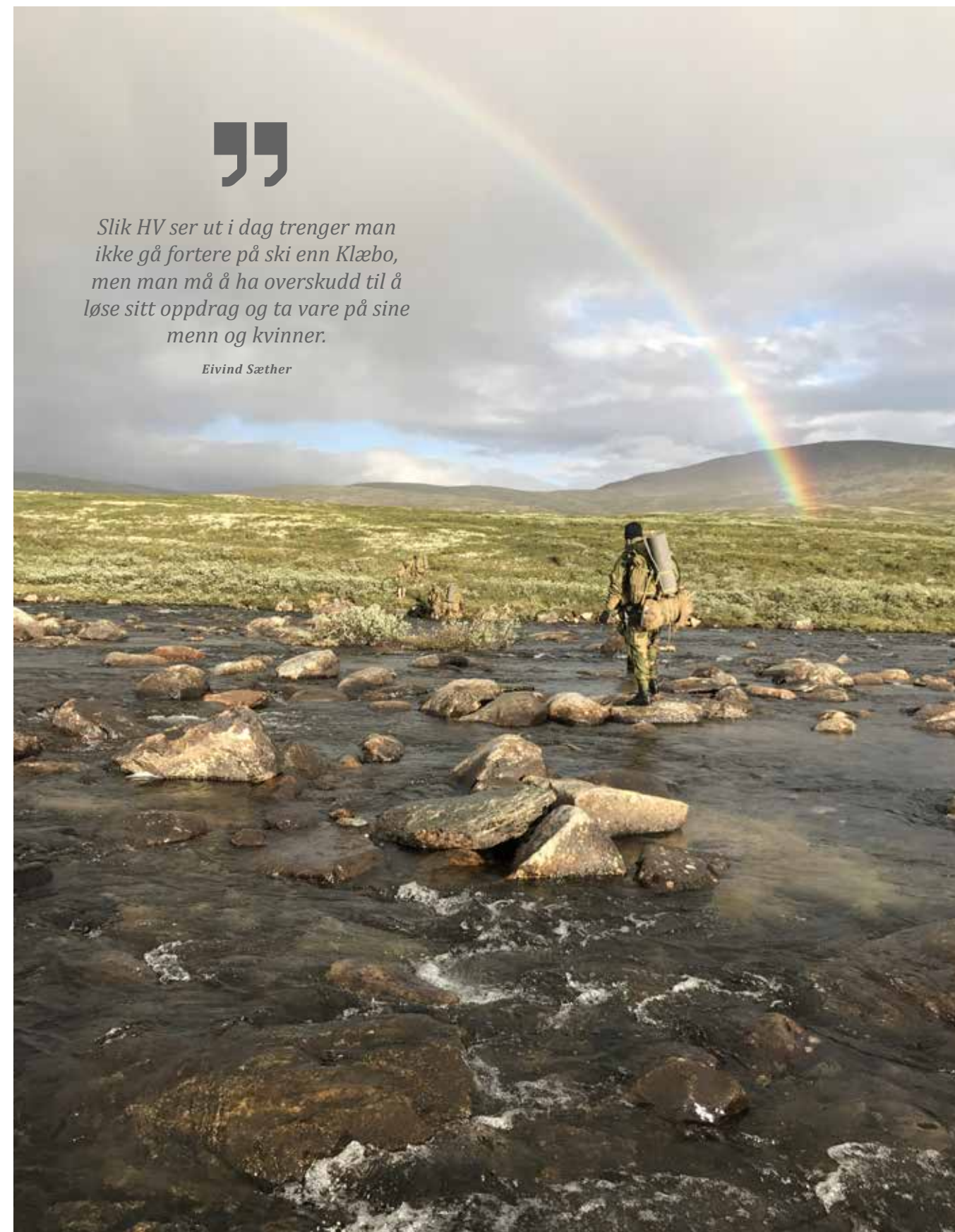
Heimevernet består av rundt 40 000 soldater. Den største delen er ikke selektert gjennom opptak med fysiske krav, men de er overført etter førstegangstjeneste. HV har det personellet vi har, er det da riktig å innføre en fysisk test på personell som ikke er basert på frivillighet?

Hva skal vi eventuelt gjøre med det

personellet som ikke består de fysiske kravene vi stiller i Forsvaret? Ved HVSKS og kursvirksomheten er konsekvensen at soldaten mister kursplassen sin. Skal man si at personen ikke er tjenestedyktig i HV? Hvor mange vil vi miste?

Alle som er i HV og Forsvaret har et ansvar om å stille opp om det trengs. Hva skal til for å motivere soldatene til å drive fysisk trening slik at de er mest mulig forberedt? Slik HV ser ut i dag trenger man ikke gå forttere på ski enn Klæbo, men man må å ha overskudd til å løse sitt oppdrag og ta vare på sine kvinner og menn.

Mitt inntrykk er at moralen i HV er stigende, det er kanskje lettere nå enn før å forvente at soldatene sørger for å være i god fysisk form. Det har en svært positiv effekt både i det sivile og i HV, i hvert fall om vi skal tro «helsenorge.no». Fysisk form er veldig lett å gjøre noe med, det kan utvikles av den enkelte på egenhånd, så hvorfor ikke starte i dag? På Forsvarets nettsider er det et treningsprogram som kanskje kan gi motivasjon for å komme i gang med trening:
www.forsvaret.no/krav/fysiske-tester-i-forsvaret/

”

Slik HV ser ut i dag trenger man ikke gå forttere på ski enn Klæbo, men man må å ha overskudd til å løse sitt oppdrag og ta vare på sine menn og kvinner.

Eivind Sæther

HISTORISK BEREDSKAP

Dagens heimevern har sin bakgrunn i den tyske okkupasjonen av Norge og arven etter Milorg. Gjennom 75 år har organisering, materiell og folk endret seg. Men hovedoppdraget, beskytte Norge i fred, krise og krig står fortsatt.

TEKST: Rune Haarstad, Kristian Kapelrud og Tore Ellingsen FOTO: Arkiv

1942 • Regjeringen setter ned et utvalg for å vurdere opprettelsen av et heimevern.

1945 • Landsrådet og fylkesrådene ble midlertidig etablert (jfr. regjeringens melding til Stortinget høsten 1946).

1946 • Oppfordring fra generalinspektøren til fylkesrådene om å tilsette midlertidige områdesjefer «i samråd med vedkommende kommune».
• Fra forsommeren ble det gjennomført en rekke områdetreninger og skytetreninger av de «midlertidige» områdesjefene og frivillige.
• 6. desember 1946 vedtok Stortinget enstemmig å etablere Heimevernet. Dermed var første plan for reising av Norges forsvar etter krigen vedtatt og Heimevernet var en realitet.

1947 • Forsvarsdepartementet oppnevner formelt medlemmer i landsrådet i 1947, og de første formelle møtene i landsrådet og fylkesrådene gjennomføres samme år.
• Heimevernsbladet gis ut for første gang.

1948 • Heimevernsskolen ble etablert på Dombås.
• Det var registrert over 90 000 HV-soldater.
• Luftheimevernet ble etablert.

1949 • «Plakaten på veggen», fastsatt ved Kongelig resolusjon.
• Norge sluttet seg til Atlanterhavspakten.

1950 • Første landsomfattende mobiliseringsøvelse gjennomføres, nesten 50% møter innen 3 timer.

1951 • Sjøheimevernet etableres.

1952 • Det anskaffes for første gang feltuniform til HV.

Selv om Heimevernets historie rent formelt starter 6. desember 1946, har begynnelsen også sin forhistorie. Den første planleggingen av et heimevern i Norge, og oppbyggingen av Milorg i det okkuperte Norge, utviklet seg parallelt.

Etter forsvarsledelsen kom på plass i England begynte de straks å arbeide med planer for en gjenreising av Forsvaret. Generalmajor Wilhelm von Tangen Hansteens utredning fra april 1944, foreslo at det burde opprettes et heimevern.

Luftforsvaret ønsket seg et flyplassnær-forsvar. Sjøforsvaret ønsket at HV hjalp kystartilleriet med å bemanne en del mindre batterier, samt vakthold og nærforsvar på landsiden og observasjons- og meldetjeneste langs kysten. Den største delen av HV skulle bli en territoriell landstyrke som skulle verne om mobiliseringen av Hæren, og senere operere under Hærens ledelse.

Blant Milorg-personellet hersket det etter frigjøringen stor usikkerhet med hensyn til hva som ville skje når frigjøringsprosessen var over. At forsvarsledelsen

STOR INTERESSE

Heimevernet ble formelt opprettet ved et vedtak i Stortinget 6. desember 1946. Et stort antall frivillige meldte seg til

hadde planer om å opprette et heimevern, var stort sett ukjent nedover i rekkene. Da det ble kjent at Milorg ville bli oppløst tok Milorg-folk i Oslo initiativ slik at det i løpet av høsten 1945 ble dannet flere Milorg-foreninger. De mest ytterliggående ønsket seg et forbund som drev våpentrening og militære øvelser; altså en forsvarsorganisasjon på siden av det offisielle, etablerte forsvar. I september var det innenfor distriktet Oslo dannet 33 foreninger, og 6000 av distriktets 7000 registrerte Milorg-soldater hadde meldt seg inn.

Både regjeringen og Hjemmestyrkenes Råd, med Jens Christian Hauge som ett av medlemmene, var bekymret. De betraktet det foreslåtte Heimevernet som en arvtager etter Milorg. Forsvarsinteressen som var skapt måtte tas vare på, men det måtte skje på en måte som sikret offentlig kontroll og styring. Det regjeringen aller minst ønsket seg, var en militær organisasjon på siden av Forsvaret, og et landsforbund som kunne utøve politisk innflytelse. Nå gjaldt det få satt forrang i etableringen av Heimevernet.

tjeneste. Dette førte til et heimevern med mer enn 120 000 soldater på det meste. Myndighetene hadde regnet med 30 000.

KRAG-JØRGENSEN OG 3100 UNIFORMER

De første årene ble HV dårlig utrustet, mest på grunn av at Hæren var høyere prioritert. Det var mangel på både uniformer og våpen, og det første året besto utrustningen av 50 000 Krag-Jørgensen-rifler av varierende kvalitet,

samt 3100 uniformer. Mange av HVs befal de første årene var utdannet ved Kompani Linge. Disse var ofte trent i gerilja- og sabotasjeaksjoner. Forsvarsviljen og beredskapen var på topp i årene rett etter krigen.

BEDRIFTSHEIMEVERN - FORSVAR EGEN ARBEIDSPASS

På femtitallet fikk HV Bedriftsheimevernet som skulle settes opp på større bedrifter som hadde betydning for beredskapen eller forsyninger til totalforsvaret. De skulle rett og slett forsvare bedriften mot sabotasje og angrep og deretter være forberedt på å

ødelegge maskiner og utstyr, og så trekke ut. Et slikt forsvar av egen bedrift krevde spesialutdanning i for eksempel strid i tettbebyggelse og bruken av tyngre våpen. Det var som regel større industribedrifter som fikk disse avdelingene.

”

«I Heimevernet holder vi en kameratslig tone. Både befal og mannskaper tiltaler hverandre i du-form.»

Generalinspektør for HV fra 1945 - 1958
generalmajor Mons Haukeland

LOKAL INVASJON?

Ved mobilisering eller HV-alarm skulle soldatene bygge ut gode stillinger med skyttergroper og dekningsrom. Der- som det ikke ble noen «invasjon» i eget

distrikt like etter mobiliseringen, skulle HV-soldatene normalt bli permittert.

Det ble poengtert at disse ildstillingene

skulle være så solid utført at de straks kunne bli besatt om det senere under krigens gang skulle bli en invasjon i distriktet.

ALARMKOMPANIER I HV

I etableringsfasen var begrepet kompani vanlig også i HV. Områder som skulle

dekke ekstra viktige steder og objekter ble flere steder i landet kalt «alarmkom-

panier». De var ofte prioriterte avdelinger med ekstra høy beredskap.

PLANLAGTE KOMMUNIKASJONSØDELEGGELSER

Plan på sprengning av konstruksjoner, veier og andre strategiske elementer for å hindre en fiende å kunne benytte infrastrukturen, ble sterkt vektlagt i de første ti-årene etter andre verdenskrig.

For å hindre gjentakelse av 1940 ble flere HV-distrikter inndelt i «vanntette skott». Det vil si en rekke planlagt veibrudd forsvart av HV-soldater i godt forberedte stillinger. Planen kunne være at operasjonsområdet skulle bli «automatisk» omgitt av veibrudd, og HV-avdelinger i stilling en til to timer etter HV-alarmen. Dette ble også prioritert under siste del av den «den kalde krigen». Detaljerte planer om hvor sprengstoffet var lagret og hvem som skulle sprengte hvilken bro var noe som ble trent på i HV-områdene.

Egne pioneravdelinger fantes i mange av områdene og sprengningskursene på Dombås var populære. I 1962 hadde Grong og Harran HV-område i Trøndelag fire sprengningskommandoer med totalt 40 soldater som skulle ødelegge seks bruer.

1953 • Heimevernet fristilles fra Hæren, og blir plassert direkte under Forsvarsdepartementet.
• HV-loven vedtas av Stortinget. HV består da av 93.000 soldater, halvparten frivillige.

1954 • Heimevernets andre skole ble åpnet på Torpo i Hallingdal.

1955 • Mauser har overtok som standardvåpen og alle hadde en brukbar feltuniform.

1960 • Støttefondet for Heimevernet etableres av Landsrådet.

1968 • Ordningen med én forsvarssjef gjenopprettet. Heimevernet blir likestilt med forsvarsgrenene.

1970 • Heimevernsstaben omorganisert og lagt under Forsvarets overkommando.

1983 • HV våpenmerke (budstikke og to økser) approberes av H.M.Kongen.

1987 • HVs sersjantutdannelse etableres på Kongsvinger festning.

1988 • HVs spesialstyrker, 016 avdelingene blir etablert.

1989 • Første kvinnelige områdesjef tilsettes.
• Heimevernets feltprest tjeneste etableres.

PARAGRAF 13

En av paragrafene i Heimevernsloven, §13, dreide seg ikke om landets forsvar, men var tvert imot Heimevernets kontakt med det sivile samfunn. Paragrafen lød: «Ut over pliktig tjeneste etter §§ 9-12 kan heimeverns mannen pålegges tjeneste som tar sikte på å avverge eller begrense naturkatastrofer eller andre alvorlige ulykker. Distriktssjefer var gitt myndighet om hjelp skulle ytes. Ved øyeblikkelig hjelp kunne områdesjefer kalle inn nødvendig mannskaper. Heimevernet ble innkalt og satt inn som lete-, rednings- og hjelpemannskaper en

lang rekke ganger. HV sine soldater har gjennom årene deltatt med sprengning av isdemninger under vårflokker, slukking av skogbranner, rensing av strandområder fra olje, søk i snøras, vakt ved jordskred og ettersøkningsaksjoner etter folk som har gått seg vill i skog og fjell. Leting etter bortkomne husdyr og berging av sauer i fjellskrenter er nok på grensen av det HV-soldaten skulle brukes til. Like fullt har det hendt. Et HV-område har til og med tatt på seg hele våronna på et gårdsbruk der bonden var forhindret fra å gjøre det selv som følge av sykdom eller skade.

STØTTEPUNKTER

På 1970 tallet ble det mer og mer vanlig å benytte seg av såkalte «støttepunkter». Dette var normalt steder hvor terrenget inviterte til å konsentrere en større styrke med både avdelingsvåpen og støttevåpen. Helst var dette ved veiakser hvor det var

ventet at en fiende ville rykke frem. Flere HV-områder ble beordret til å etablere slike støttepunkter til langt ut i 80-årene. Da fikk de lokale HV-soldatene et veldig «nært» forhold til det stedet de så for seg at de skulle kjempe.

LOKAL BEREDSKAP I SÆRKLASSE

Sperrestillinger og sprengningsoppdrag ble hele tiden utvidet i takt med at landet fikk nye fylkesveier. Det var på den tiden et tett samarbeid mellom HV og Vegvesenet. Nye broer som ble bygget fikk egne kammer til å plassere sprengladningene i. Det er flere eksempler på at HV-soldatene bygde omfattende stillinger til både håndvåpen og rekylfri kanon. Betongelement

ble skaffet lokalt og gravd ned til rene festninger, som for eksempel «Ørnereiret» ved Ildskahammeren. Her så de lokale gutta for seg at fienden skulle stoppes. I 1988 prøvde kadettene på Krigsskolen seg på et «angrep» under øvelse Gaupe. De stormet stillingene men ble drevet vekk av iherdige lokale forsvarere.

HEIMEVERNET I KAMP MOT PANSER

Under den kalde krigen var en fremrykende fiende med stridsvogner og pansrede kjøretøy den fienden de fleste HV-soldater så for seg at skulle komme rullende gjennom hjemstedet. Mye av fokuset ble å lage planer og forsvarsanlegg for å stoppe en slik fremrykning. HV var relativt tynt satt opp med våpen til å bekjempe panser. Men kreativiteten var stor.

I Heimevernsbladet ble det sendt ut et eget hefte med tips og råd for å slåss mot fiendens stridsvogner. Dette ble kritisert politisk da noen syntes det var noe brutale virkemidler. Men HV kontret dette med at ingen av metodene var i strid med Genevekonvensjonen. Mange lokale HV-områder hadde planer om «rettede bøtteladninger» og dumpere med sprengte akslinger inne i tunnelene.

HV SOM SPISS

Ved en større øvelse på Sørlandet på 1970-tallet ble en feltbataljon tildelt et lokalt HV-område som støtte. NK ved bataljonen ville da helst bruke HV-soldatene til vakt ved feltkjøkkenet. Bataljonssjefen

hadde andre planer. – HV skal være spiss under vår forflytning rett gjennom område der «fienden» er. De er lokalkjente!

Hele bataljonen forflyttet seg usett og

hverken stridsdommere eller øving-sledelsen forsto noen ting. HV-soldatene visste imidlertid både hvor de var, og hvordan de hadde kommet seg dit.

GERILJA OG «FRI STRID»

Hvordan uventede angrep skulle møtes var et problem. Under den kalde krigen hadde russerne både marineinfanteri som kunne dukke opp langs kysten, og topptrente luftlandestyrker som kunne sette inn en bataljon med helikopter eller fallskjerm. Lokale spesialutdannede HV-styrker ble

vurdert som løsningen. Heimevernets gerilja-kurs på Dombås og Torpo var både berømte og «beryktede». Men kursene var veldig populære blant veltrente friluftsfolk. Vietnamkrigen klarte kanskje å gjøre slutt på det noe «romantiske» bildet av ordet gerilja og den nye betegnelsen ble «fri strid».

KOMMANDOPLASS I FJØSET

En avsnittssjef fra Ryfylke bidro til beredskapen lokalt med å bygge egen kommandoplass for avsnittet i kjelleren på sitt eget hus på gården. Dette rommet stod rigget klart hele tiden,

og var avskjermet fra familien ellers. En høy kraftfortank ble utstyrt med utvendig stige og rekkverk på toppen og ble bruk som utkikkspunkt og mg-stilling. Herfra hadde de utsikt til sju- åtte kommuner i

Rogaland. Senere bygge han nytt fjøs og her ble det innredet rom for selve staben, saniteten og samband med egne lagerplasser.

VEIBYGGERE

I Sandeid ble områdesjefen på 80-tallet pålagt å sette opp pionerlag. For å utdanne disse, valgte han å påbegynne det som etter hvert skulle bli en flott turløype. De ryddet skog og sprengte stein, og hvert år ble det bygget noen meter til med vei

i løpet av årets trening. Det hører med til historien at områdesjefen fikk kjeft av distriktet for å ha brukt utstyret mannskapene skulle læres opp med.

Store motorsager, fjellborremaskiner og

lignende ble utlånt av distriktet foran hver øvelse. Når dette skulle leveres inn igjen, så helst distriktet at dette ikke var brukt, slik at det ikke måtte vedlikeholdes. Dette skapte merarbeid for depot og materielansvarlig.

IKKE ALT HADDE BESTÅTT VG-TESTEN

En nåværende områdesjef som har vært med helt siden 1980, og gått alle grader fra menig til kaptein forteller at «Forsvarets Sikkerhetsbestemmelser (UD2-1) ikke var fremtredende i begynnelsen av hans karriere. Under en

øvelse på slutten av 80-tallet rekvirerte de en tømmertrailer med fullt tømmerlass. En MG stilling ble rigget på toppen av tømmerlasset som ble kjørt mot «fiendtlig område». «Fienden» var ikke forberedt på et slikt angrep og ble raskt overmannet og

satt ut av spill. Det ble ros på oppstilling fra daværende områdesjef Karlsen for både kreativitet, oppdragsløsning og god gjennomføring. I dag hadde nok denne historien havnet på førsteside i VG, mener områdesjefen.

HV-SPES

Etter russernes krig i Afghanistan, fikk HV en forståelse av at den største trusselen var fra sovjetiske Spetsnaz, spesialtrente sabotasjegrupper som kunne ventes å operere bak norske linjer. Spetnaz ble mye diskutert i HV-teltene, det var en fryktet

motstander som også vanlige HV-soldater så for seg at kunne dukke opp på objektene de sikret. Også i opptakten til en krig ville disse infiltrere bak egne linjer og ligge klare til aksjon, gjerne før krig formelt var erklært. I 1987 ble spesialstyrken

«HV SPES» opprettet for å imøtekomme trusselen. Styrkene fantes i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger, og hadde en helt unik beredskap i form av mannskapenes evne og vilje til å trå til på kort varsel. I september 2010 ble styrken lagt ned.

- 1991** • Heimevernet blir redusert til 89 000 soldater.
- 1992** • H.M. Kongen overrekker nye faner til HV-distriktene.
- 1994** • HVs hundetjeneste blir etablert.
- 1996** • Stortinget avviser Forsvarsdepartementets forslag om en samordning av HVs distriktsstaber og Hærens territoriale regimenter. • HVs 50 års jubileum.
- 2005** • Kvalitätsreformen i HV gjennomføres. • HV reduseres fra 89 000 til 50 000 soldater. HV får en tredelt struktur: innsatsstyrker, forsterkningsstyrker og oppfølgingsstyrker. • HV-distriktene reduseres fra 18 til 13.
- 2009** • HV reduseres fra totalt 50 000 til 45 000 soldater. • HV-distriktene reduseres fra 13 til 11.
- 2016** Heimevernet nedjustert fra 45.000 til 40.000 soldater
- 2017** • Sjøheimevernet blir avvirket. • HVs befalsskole blir nedlagt. • Heimevernets territoriale operasjonscenter (TOS) med ansvar for å ivareta det territoriale ansvaret og ledelse av styrker i fred, krise og krig blir etablert i Heimevernsstaben. • Generalinspektøren for Heimevernet endrer tittel til sjef Heimevernet og får et operativt ansvar for hele HV i tillegg til styrkeproduksjonen.
- 2020** • 6. desember arrangeres «uniform på jobben-dagen» for første gang.
- 2021** • Heimevernet 75 år.

KODEORD «TJALVE»

På 80 og 90 tallet var «Øvelse Tjalve» eller kodeord «Tjalve» noe som de fleste HV-soldater hadde et forhold til. Det var rett og slett en test av beredskapen og HV-områdenes evne til å kalle inn mannskaper og gjøre seg klare til oppdrag-

sløsning. De mest ivrige gikk og ventet på «Tjalve» og enkelte HV-områder kunne melde seg klar med 80 prosent av styrken innen en time. Beredskapen var rett og slett meget høy.

HEIMEVERNSSOLDATER PÅ ØVELSE FAKKET BEVÆPNET TYV

I 1998 hadde Lindesnes HV-område trening. En 40 år gammel rogalending i stjålet bil var på innbruddsraid. Det han ikke visste var at overalt lå det heimeverns-soldater i høyeste beredskap for å vente på det avsluttende angrepet på øvelse «Avsnitt 98». Etter endel spaning, og avklaring om at dette ikke hadde noe med øvelsen å gjøre, fikk HV-området klarsignal fra politiet til å pågripe vedkommende. Samtidig pågrep de en mandalitt på 34 år som var ute i samme ærend. HV personellet som sto for pågripelsen ble truet med kniv av gjerningsmannen, men han forsto raskt at

slaget var tapt, og ga fra seg kniven. HV-personellet var ikke bevæpnet for ikke å provosere tyven. Soldatene spanet på vedkommende som snek seg fra hus til hus. Ved presteboligen ble banditten fra Rogaland til slutt stoppet av HV. Da hadde han en sykkel og en bensinkanne som viste seg å tilhøre presten. Heimevernet ordnet så presten fikk tilbake sine eiendeler. I følge politiet var dette gamle kjenninger. De to hadde ingenting med hverandre å gjøre, de var bare på feil plass til feil tid. Så var det bare for politiet å ta turen fra Mandal til Vigeland å hente tjuvene.

KJENTMENN I SÆRKLASSE

Under øvelsen Battle Griffin i 1999 fikk det lokale Heimevernet skamros av generalmajor Wayne Rollings. Aldri i sin militære karriere hadde han hatt slike opplysninger om absolutt alt om «fienden».

Han visste til og med merket på tannpastaen deres kunne han fortelle. Uansett hvor «fienden» befant seg kunne de lokale HV-soldatene fortelle han hvor de var.

INNLEVERING AV TENNSTEMPEL

I 2002 ble det vedtatt at tennstempler og beredskapsammunisjon skulle innleveres. Dette medførte mye debatt og sterke reaksjoner fra både HV-soldater og opinionen. HV-soldaten var frem til da den eneste krigsmann/kvinne som var

funnet skikket til å oppbevare et militært våpen med ammunisjon i sitt eget hjem. På den tiden bestod HV av cirka 90 000 soldater og utgjorde en betydelig militær beredskap.

INNSATSSTYRKENE

I 2003 fikk HV kvalitetsreformen med fokus på å forebygge og bekjempe terrorisme og andre asymmetriske trusler, samt bidra til å beskytte vitale samfunnsfunksjoner. HV skulle fortsatt fylle en viktig rolle til støtte for det territoriale forsvar og det lokale og regionale sivil-militære samarbeid. Det ble en storstilt rekruttering til

Innsatsstyrkene. Avdelingene gjennomførte inntil 20 dagers årlig trening, de var og er trent og utrustet for å kunne løse alle typer HV-oppdrag. Avdelingen har meget kort reaksjonstid og økte beredskapen i Heimevernet med sine 3000 innsatsstyrkesoldater over hele landet.

22. JULI 2011

Hendelsene 22. juli er det nærmeste vi kommer «en test av forsvarsvilje» i Norge etter andre verdenskrig. Hva får noen til å løpe mot det alle andre løper fra? I Oslo plukker områdesjef i Sogn HV-område, tilhørende Oslo og Akershus heimeverns-distrikt 02 opp mobiltelefonen sin fra kjøkkenbordet, han har akkurat fått en

SMS. «Scramble?» lyser mot han på skjermen. Avsenderen er troppssjef i området. Bare elleve minutter etter at bomben smalt har HV-området «eyes on target» i regjeringskvartalet, eller rettere sagt; det som er igjen av det. Bygningen som Sogn HV-område hadde som objekt.

TRIDENT JUNCTURE

Totalt leverte Heimevernet 48 700 døgn med HV-innsats i forkant og under NATO-øvelsen Trident Juncture 2018. Flere tusen HV-soldater gjennomførte skarp styrkebeskyttelse fra slutten av august til slutten av desember. Både på skjermobjekt, utenfor leirer, togstasjoner, havner og flyplasser for å sikre alliert materiell, slik at 50 000 soldater fra

31 ulike nasjoner fikk øvd sammen i Norge.

Under øvelsen lå HV-soldater på observasjonspost på over 1000 meters høyde på Hjerkinng og speidet etter fi. Andre løste oppdrag skulder ved skulder med britiske soldater. Innsatsstyrkesoldater kjørte 600 kilometer i kolonne for så å vokte en øvelsens viktigste broer. Mange samarbeid-

det med allierte, sikret dem, bidro med lokalkunnskap og skapte et godt forhold mellom lokalbefolkningen og utenlandske avdelinger. US Marines ble ledet inn i oppdragsområdet i slaget om Oppdal av Heimevernets soldater. Et titalls soldater liaisonerte mellom HV og utenlandske avdelinger, sivile sjukehus og samarbeidspartnere.

KORONA-ÅRET

Områdesjefen i utrykningseskadronen i Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02 begynte mobiliseringen ett minutt over midnatt 14. mars 2020. Klokken 05.00 var de på plass og løste

oppdrag på Gardermoen med styrker på én tropps størrelse.

Oppdraget var å støtte Ullensaker kommune i mottakskontroll på Oslo lufthavn

Gardermoen, for å forhindre importsmitte av korona. Oppdraget sparket i gang over ett år der HV-soldater støttet politiet med grensekontroll langs hele grensen til Sverige og Finland.

RASET PÅ GJERDRUM

Midt på natten 30. desember 2020 ble en av soldatene i innsatsstyrke Derby vekket av telefonen. Det hadde gått et skred 200 meter unna huset hans. Kort tid etter var han og resten av innsatsstyrke Derby på plass på Gjerdrum, for å støtte politiet med sikring og vaktposter rundt katastrofeområdet. Dette for å sikre at personer

ikke beveget seg inn i skredområdet. Nannestad og Gjerdrum HV-område tok over sikringen et par dager senere.

Når Forsvaret blir bedt om bistand fra Politiet som ved en naturkatastrofe, går anmodningen til Forsvarets operative hovedkvarter (FOH). Der ser vakthavende

på Norgeskartet og delegerer oppgaven til det heimevernsdistriktet hvor hendelsen har skjedd. Det var sjef for innsatsstyrke Derby som var FOH sin kontaktperson opp mot politiet, og han fikk ansvaret for å koordinere den militære bistanden under operasjonen, også utover Heimevernet.

”

«Det er ildsjelene som har skapt Heimevernet, og det er ildsjelene som fortsatt vil holde Heimevernet levende»

Statsråd Jens Christian Hauge ved sin fratreden som Forsvarsminister i 1952.

HÅNDVÅPEN I HEIMEVERNET

Her er en oversikt over de mest brukte håndvåpen i Heimevernet gjennom tidene.

TEKST: Kristian Kapelrud FOTO: Arkiv

PISTOL

PISTOL M/14 COLT
Produsent: Kongsberg Våpenfabrikk
Kaliber: 11,25 mm / 45 ACP
I bruk: til 1980 (avløst av Glock)

PISTOL

BROWNING HP 35
Produsent: Fabrique Naitonal
Kaliber: 9 mm
I bruk: til 2000 tallet

PISTOL

PISTOL M/80 GLOCK P-17
Produsent: Glock Gesellschaft m.b.H
Kaliber: 9 mm
I bruk: 1980-d.d (avløste M/14 Colt)

MASKINPISTOL

SUOMI M/39
Produsent: Husqvarna på lisens
Kaliber: 9 mm
I bruk: til 70-tallet

MASKINPISTOL

MP-40 («SCHMEISSER»)
Produsent: Erma Werke, Haenel, ++
Kaliber: 9 mm
I bruk: til 1990 (avløst av MP5)

MASKINPISTOL

STEN MK 2
Produsent: Enfield, ++
Kaliber: 9 mm
I bruk: til 1950-tallet

MASKINPISTOL

MP-5 A2N
Produsent: Heckler & Koch
Kaliber: 9 mm
I bruk: 1990 – d.d (avløste MP40)

MASKINPISTOL

MP7
Produsent: Heckler & Koch
Kaliber: 4,6 mm
I bruk: 2015 – d.d (Avløser for MP5)

REPETERGEVÆR

KRAG-JØRGENSEN GEVÆR M/1894, KAL. 6,5 MM
Produsent: Steyr og Kongsberg Våpenfabrikk
Kaliber: 6,5 mm
I bruk: til ca 1950

REPETERGEVÆR

LEE-ENFIELD, .303 RIFLE NO 1 MK III (SMLE - «SHORT MAGAZIN LEE-ENFIELD»)
Produsent: British Small Arms Factory
Kaliber: 7,7mm / .303
I bruk: frem til 1952

REPETERGEVÆR

MAUSER 98 K F 1
Produsent: Mauser-Werke
Kaliber: 7,62 mm
I bruk: 1946 – ca 1970

REPETERGEVÆR

M 59 OG M 67 (BASERT PÅ MAUSER)
Produsent: Kongsberg Våpenfabrikk
Kaliber: 7,62 mm / .308
I bruk fra: 1959- og 1967

AUTOMATISKE GEVÆR

US-KARABIN, KAL. 7,62 (SLK M 1)
Produsent: Winchester, ++
Kaliber: 7,62 mm
I bruk: 1950-1970-tallet

AUTOMATISKE GEVÆR

AG-3
Produsent: Kongsberg Våpenfabrikk
Kaliber: 7,62 mm
I bruk: 1970 – d.d

AUTOMATISKE GEVÆR

HK-416
Produsent: Heckler & Koch
Kaliber: 5,56 mm
I bruk: 2008 – d.d

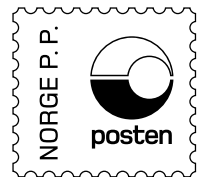
AUTOMATISKE GEVÆR

HK-417
Produsent: Heckler & Koch
Kaliber: 7,62 mm
I bruk: 2008 – d.d

Listen er ikke fullstendig og mange av årstallene er omtrentlige.

Returadresse:
HEIMEVERNSSTABEN
POSTBOKS 393 TERNINGMOEN
2403 ELVERUM

Ord og uttrykk i Forsvaret

<i>Indretjeneste</i>	Vask av kaserne
<i>Teknisk hvil</i>	Pause
<i>Felt</i>	I skog, generelt utenfor leir
<i>Nato-plank</i>	Forsvarets ski
<i>Det utgår</i>	Det skjer ikke
<i>Ha på kropp</i>	Ta ting med seg
<i>Bikke</i>	Seng
<i>Messe</i>	Spisesal
<i>Bysse</i>	Kjøkken
<i>Nei</i>	Nei
<i>Texas</i>	Pusse våpenet
<i>Sibir</i>	Se etter frostskafer
<i>Asap</i>	Så fort som mulig

«Nei» betyr «nei» også i Forsvaret

Selv om det er mange ord og uttrykk i Forsvaret, så betyr «nei» fortsatt «nei». Forsvaret har nulltoleranse når det gjelder seksuell trakassering og mobbing.

FORSVARET
For alt vi har. Og alt vi er.